PAŃSTWOWE GIMNAZJUM I.
TYPU KLASYCZNEGO DAWNEGO
IM. WINCENTEGO POLA
W TARNOPOLU.

Sprawozdanie

DYREKCJI ZA ROK SZKOLNY

1930/31.

NAKŁADEM WŁASNYM.

TARNOPOL 1931.
Z DRUKARNI M. KAHANEGO W TARNOPOLU.

PAŃSTWOWE GIMNAZJUM I.
TYPU KLASYCZNEGO DAWNEGO
IM. WINCENTEGO POLA
W TARNOPOLU.

Sprawozdanie
DYREKCJI ZA ROK SZKOLNY
1930/31.

NAKŁADEM WŁASNYM.

TARNOPOL 1931.
Z DRUKARNI M. KAHANEGO W TARNOPOLU.

I. Skład Grona Nauczycielskiego

w roku szkolnym 1930/31.

A. Dyrektor.

1. **Pytel Dominik,** dyrektor, uczył jęz. greckiego w kl. VI_5, tyg. godz. 5.

B. Nauczyciele etatowi.

2. **Graubart Ozjasz,** profesor, opiekun klasy IV, zawiadowca gabinetu fizykalnego i pracowni fizykalnej, prowadził Uczniowską Kasę Oszczędności, uczył matematyki w kl. II_3, III_3, IV_3, V_3, VI_2, VII_2, VIII_2, fizyki w kl. VII_3, VIII_3, tyg. godz. 24.

3. **Kosiak Marjan,** profesor, opiekun klasy I, prefekt Bursy Polskiej im. M. Maciszewskiego, opiekun Kółka filologicznego, uczył jęz. łacińskiego w kl. I_5, jęz. greckiego w kl. V_5, VII_5, VIII_4, tyg. godz. 19.

4. **Lercher Ferdynand,** nauczyciel stały, opiekun klasy V, zawiadowca Bibljoteki polskiej uczniów i Bibljoteki nauczycielskiej, kierował praktyką przedegzaminową kandydatów na nauczycieli historji w szkołach średnich, uczył historji w kl. III_2, V_3, VI_3, VII_3, VIII_3, geografji w kl. IV_2, V_2, jęz. polskiego w kl. I_4, tyg. godz. 22.

5. **Mosler Józef,** profesor, opiekun klasy VII, zawiadowca Bibljoteki niemieckiej uczniów, uczył jęz. niemieckiego w kl. III_4, IV_4, V_4, VI_3, VII_3, VIII_3, tyg. godz. 21.

6. **Inż. Syrek Jan,** nauczyciel stały, pomocnik dyrektora w czynnościach kancelaryjnych i buchalteryjnych, zawiadowca gabinetu przyrodniczego i pracowni biologicznej, opiekun Kółka L. O. P. P. i Kółka Ochrony Przyrody, uczył przyrodoznawstwa w kl. I_2, II_2, III_9 (w 2-ch grupach) VI_4, matematyki w kl. I_4, tyg. godz. 21 + 4.

7. **Szewczyk Piotr,** nauczyciel stały, opiekun klasy VIII, uczył jęz. łacińskiego w kl. II_4, VII_5, VIII_4, jęz. greckiego w kl. IV_5, tyg. godz. 18.

8. **Szmilewski Antoni,** nauczyciel stały, opiekun Drużyny harcerskiej, wychowawca specjalny, zawiadowca zbiorów do nauki gimnastyki, prowadził ćwiczenia cielesne w kl. I_3, II_3, III_3, IV_3, V_3, VI_3, VII_3, VIII_3, gry i zabawy w kl. I - VIII_6, tyg. godz. 30.

9. **Ks. Urba Marjan,** profesor, uczył w zniżonej na rok szk. 1930/31 do 16-tu liczbie godzin (rozp. Kur. O. S. L. z dnia 16 września 1931 r. Nr. II - 12730/30) rel. rzym. kat. w kl. I_2, II_2, III_2, IV_2, V_2, VI_2, VII_2, VIII_2, tyg. godz. 16.

10. **Wiśniewski Karol,** nauczyciel stały, opiekun klasy VI, uczył jęz. łacińskiego w kl. III_4, IV_5, V_5, VI_5, propedeutyki filozofji w kl. VIII_3, tyg. godz. 22.

11. **Woytoń Tadeusz,** nauczyciel stały, opiekun klasy III, opiekun Czytelni uczniów, uczył jęz. polskiego w kl. III_4, IV_3, V_3, VI_3, VII_4, VIII_3, tyg. godz. 20.

C. Nauczyciele kontraktowi.

12. **Hajda Filip,** nauczyciel kontraktowy, uczył jęz. niemieckiego w kl. II_4, tyg. godz. 4.

13. **Ks. Sembaj Tymoteusz,** nauczyciel szkół powszechnych, uczył religji greck.-kat. w kl. I_1, II_1, tyg. godz. 2.

14. **Sokołowski Tadeusz,** nauczyciel kontraktowy, opiekun klasy III, uczył od dnia 1 września 1930 r. do dnia 15 października 1930 r. jęz. polskiego w klasie III_4, IV_3, V_3, VI_3, VII_4, VIII_3, tyg. godz. 20.

15. **Toczyski Leon,** nauczyciel kontraktowy, uczył muzyki, nadobowiązkowej w kl. I - VIII_3, prowadził chór szkolny w kl. I - VIII_3, tyg. godz. 6.

16. **Wagner Alfred,** nauczyciel kontraktowy, opiekun klasy II, opiekun Hufca szkolnego P. W., sekretarz Rady pedagogicznej, uczył historji w kl. I_2, II_2, IV_3, geografji w kl I_2, II_2. jęz. polskiego w kl. II_4, prowadził hufiec szk. P. W. w 4 godz. tyg. godz. 15 + 4.

D. Nauczyciele innych szkół.

17. **Babad Hersch,** nauczyciel stały państw. gimn. III, uczył religji mojżeszowej w kl. I_2, II_2, VIII_1, tyg. godz. 5.

18. **Janicki Bolesław,** nauczyciel stały państw. gimn. III, uczył rysunków w kl. I_4, III_2, tyg. godz. 6.

19. **Rybakówna Olga,** nauczycielka stała państwowego gimnazjum II, uczyła śpiewu w kl. I_2, II_2, III_1, tyg. godz. 5.

20. **Szczepanik Władysław,** nauczyciel stały państwowego gimnazjum II, uczył od 1 września 1930 r. do 20 kwietnia 1931 r. rysunków w kl. I_4, II_2, tyg. godz. 6.

E. Lekarze szkolni.

21. **Kurmanowicz Marja,** lekarka dentystka, prowadziła od dnia 12 grudnia 1930 r. przychodnię dentystyczną dla uczniów tut. Zakładu w 5 godzinach tyg.

22. **Dr. Rathaus Gustaw,** kontraktowy lekarz szkolny ordynował w Zakładzie w 6-ciu godz. tyg.

F. Praktykanci.

23. **Mgr. fil. Jorysz Marjan,** kandydat na nauczyciela szkół średnich, odbywał na mocy rozp. Kuratorjum O. S. L. z dnia 30 sierpnia 1931 r. Nr. II-11492/30 praktykę przedegzaminową z historji w kl. V_3, VI_3, VII_3, tyg. godz. 9.

24. **Mgr. fil. Pickholz Reisel,** kandydatka na nauczycielkę szkół średnich, odbywała od dnia 6 marca 1931 r. na mocy rozp. Kuratorjum O. S. L z dnia 9 lutego 1931 r. Nr. II - 1300/31 praktykę przedegzaminową z historji w kl. V_3, VI_3, VII_3, tyg. godz. 9.

II. Ruch w Gronie Nauczycielskiem

w ciągu roku szkolnego 1930/31.

a) do Grona przybyli:

Kurmanowicz Marja, kontraktowa lekarka dentystka, prowadziła ambulatorjum dentystyczne dla uczniów tut. Zakładu od dnia 12 grudnia 1930 r. na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 11-go grudnia 1930 r. Nr. 0 - 2349/30.

Pickholz Reisel, kandydatka na nauczycielkę szkół średnich, odbywała od dnia 6 marca 1931 r. praktykę przedegzaminową w tut. Zakładzie na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 9 lutego 1931 r. Nr. II - 1300/31.

Dr. Rathaus Gustaw, kontraktowy lekarz szkolny, spełniał obowiązki lekarza szkolnego w tut. Zakładzie od dnia 1 grudnia 1930 r. na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 19 listopada 1930 r. Nr. 0 - 1994/30.

Ks. Sembaj Tymoteusz, nauczyciel szkół powszechnych, objął z dniem 12 grudnia 1930 r. obowiązki kontraktowego katechety greck. - kat. w tut. Zakładzie na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 3 stycznia 1931 r. Nr. II - 19145/30.

Sokołowski Tadeusz, nauczyciel kontraktowy, objął z dniem 1 września 1930 r. obowiązki nauczycielskie w tut. Zakładzie na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 11 lipca 1930 r. Nr. II - 6036/30.

Woytoń Tadeusz, nauczyciel stały państwowego gimnazjum z ruskim językiem nauczania w Tarnopolu, przeniesiony do tut. Zakładu na własną prośbę rozp. K. O. S. L. z dnia 18 października 1930 r. Nr. II - 15136/30. Objął obowiązki nauczycielskie w tut. Zakładzie dnia 17 października 1930 r.

b) Ubyli:

Ks. Borodajkiewicz Tomasz, profesor państw. gimn. III w Tarnopolu, przeniesiony w stan spoczynku.

Sokołowski Tadeusz, nauczyciel kontraktowy, przeniesiony z dniem 17 października 1930 r. w tym samym charakterze do państw. gimn. w Złoczowie na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 10 października 1930 r. Nr. II - 14661/30.

Dr. Schall Adolf, nauczyciel kontraktowy, zrezygnował z obowiązków nauczycielskich w tut. zakładzie z dniem 31-go sierpnia 1930 r.

Wiakowski Kazimierz, profesor tut. Zakładu, przeniesiony z dniem 31 grudnia 1930 r. w stan spoczynku rozporządzeniem K. O. S. L. z dnia 25 listopada 1930 r. Nr. II - 13420/30.

Dr. Wójcikiewicz Józef, kontraktowy lekarz szkolny, zrezygnował z obowiązków lekarza szkolnego w tut. Zakładzie wskutek przeniesienia go w charakterze lekarza powiatowego do Zbaraża.

c) Urlopy:

Szczepanik Władysław, nauczyciel państw. gimn. III w Tarnopolu, przebywał od dnia 21 kwietnia 1931 r. do 30 czerwca 1931 r. na urlopie płatnym, celem umożliwienia mu pełnienia funkcyj kierownika sekcji dekoracyjno-wykresowej w Wojewódzkim Komitecie Wystawy Regjonalnej w Tarnopolu na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 9 maja 1931 r. Nr. II - 5318/31.

Wiakowski Kazimierz, profesor, przebywał na urlopie płatnym celem poratowania zdrowia do dnia 31 grudnia 1930 r.

d) Uzyskali dekrety ustalenia w zawodzie nauczycielskim:

Inż. Syrek Jan, nauczyciel, z ważnością od 1 listopada 1930 r., rozp. K. O. S. L. z dnia 31 grudnia 1930 r. Nr. II - 18935/30.

Wiśniewski Karol, nauczyciel, z ważnością od 1 kwietnia 1931 r. rozp. K. O. S. L. z dnia 6 maja 1931 r. Nr. II - 4107/31.

e) Brali udział w kursach metodycznych i wychowawczych:

Pytel Dominik, dyrektor, brał udział na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 30 marca 1931 r. Nr. II - 3237/31 w dniach od 15 do 16 maja 1931 w konferencji dyrektorów państwowych i prywatnych szkół średnich we Lwowie.

Graubart Ozjasz, profesor, brał udział na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 11 marca 1930 r. do Nr. II - 1819/30 w dniach od 17 do 22 marca 1930 r. w kursie metodycznym z fizyki we Lwowie.

Inż. Syrek Jan, nauczyciel st., brał udział na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 11 marca 1930 r. do Nr. II - 1819/30 w dniach od 24 do 29 marca 1930 r. w kursie metodycznym z biologji we Lwowie.

Woytoń Tadeusz, nauczyciel st., brał udział na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 21 listopada 1930 r. Nr. II - 17403/30 w dniach od 11 do 20 grudnia 1930 r. w kursie metodycznym dla nauczycieli polonistów we Lwowie.

Lercher Ferdynand, nauczyciel st., brał udział na mocy rozp. K. O. S. L. z dnia 4 lutego 1931 r. Nr. II - 1389/31 w dniach od 20 do 28 lutego 1931 r. w kursie wychowawczym dla nauczycieli szkół średnich we Lwowie.

III. Pomieszczenie Zakładu i woźni.

a) Pomieszczenie:

Zakład mieści się w budynku państwowym przy ul. 3-go Maja l. 8. Posiada 35 ubikacyj, w których pomieszczone są sale szkolne, gabinet przyrodniczy, gabinet fizykalny, sala ćwiczeń do nauki biologji, sala ćwiczeń do nauki chemji i fizyki, sala rysunkowa, łazienka, bibljoteka nauczycielska, bibljoteka uczniowska, ambulatorjum lekarza szkolnego, izba harcerska, portjerka, mieszkanie dyrektora Zakładu i mieszkanie woźnego.

Podczas ubiegłych miesięcy wakacyjnych zbudowano nowe komórki na węgiel, uzyskano specjalną salę do ćwiczeń z fizyki przez zbudowanie ścianki działowej w gabinecie fizykalnym, przeznaczono dwie sale na gabinet przyrodniczy i pracownię biologiczną oraz jedną ubikację na salę rysunkową, w której ma również pomieszczenie Czytelnia uczniów.

Przewidziane są jeszcze roboty wewnątrz budynku szkolnego nad wymianą starych podłóg i drzwi, nad wprowadzeniem instalacji wodociągowej do sal ćwiczeń, oraz nad skompletowaniem inwentarza szkolnego.

Bolączką Zakładu jest brak własnej sali gimnastycznej, auli i obszernego dziedzińca. Brakowi temu zaradzono w części przez wynajęcie sali „Sokoła“ tarnopolskiego, w której młodzież pobiera naukę ćwiczeń cielesnych w wymiarze 24 godzin tygodniowo. Gry i zabawy na wolnem powietrzu prowadzono częściowo na boisku „Sokoła“, częściowo na terenie własnej przystani wioślarskiej w Petrykowie.

Nabożeństwa szkolne odprawiano dla młodzieży w kościele O. O. Dominikanów. Pomniejsze uroczystości odbywano w sali klasy I-szej, ważniejsze i zakrojone na większą skalę w sali „Sokoła“.

b) Woźni:

1. **Samardak Marjan,** starszy woźny.
2. **Maciewicz Szczepan,** woźny.
3. **Steciuk Franciszek,** woźny.

IV. Nauka.

a) Początek i koniec roku szkolnego.

Rok szkolny 1930/31 rozpoczęto dnia 2 września 1930 r. uroczystem nabożeństwem w kościele parafjalnym. W nabożeństwie wzięła udział młodzież, dyrektor, grono nauczycielskie, i rodzice uczniów. Po nabożeństwie wróciła młodzież do Zakładu, gdzie odczytano jej podział godzin na dzień następny. Normalna nauka rozpoczęła się dnia 3 września o godzinie 8-ej rano.

Bieżący rok szkolny zakończono dnia 24 czerwca 1931 r. uroczystem nabożeństwem w kościele parafjalnym, poczem młodzież wróciła do swych sal szkolnych, gdzie jej rozdano świadectwa roczne i przeprowadzono wpisy.

Rok szkolny zakończono wcześniej jak normalnie, ponieważ Zakład tutejszy oddał do dyspozycji Kierownictwa Tarnopolskiej Wystawy Regjonalnej 8 ubikacyj na cele kwaterunkowe.

Dnia 18 czerwca 1931 r. odbyły się egzaminy wstępne do klas II - VII, zaś dnia 19 czerwca 1931 r. egzaminy wstępne do klasy I-ej.

b) Program nauki:

Naukę prowadzono według planu godzin dla gimnazjum klasycznego dawnego w myśl zarządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 26 maja 1929 Nr. II - 10119/29 oraz programu dla gimnazjów klasycznych dawnego typu, wprowadzonego zarządzeniem Min. W. R. i O. P. z dnia 21 sierpnia 1923 r., zredukowanego zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 3 września 1925 r. L. 12325/II/25 oraz instrukcją Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 13 lipca 1929 r. Nr. II - 19240/29, zmienionego okólnikiem Kur. O. S. L. z dnia 15 września 1930 r. Nr. II - 12729/30.

Od roku szkolnego 1930/31 obowiązywał następujący rozkład godzin szkolnych:

Plan godzin szkolnych dla gimnazjum klasycznego dawnego typu, obowiązujący od roku szkolnego 1930/31.

PRZEDMIOTY	KLASY I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
Religja . . .	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Język polski . .	4	4	4	3	3	3	4	3	28
Język łaciński . .	5	4	4	5	5	5	5	4	37
Język grecki . .	—	—	—	5	5	5	5	4	24
Język nowożytny obcy .	—	4	4	4	4	3	3	3	25
Historja . . .	2	2	}2	3	3	3	3	}3	$18\frac{1}{2}$
Geografja . . .	2	2		2	2	—	—		$10\frac{1}{2}$
Przyrodoznawstwo .	}2	2	5*	—	—	4	—	—	19
Fizyka . . .				—	—	—	3	3	
Matematyka	4	3	3	3	3	2	2	2	22
Propedeutyka filozofji .	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Rysunek i roboty ręczne	4	2	2	—	—	—	—	—	8
Śpiew . . .	2	2	1	—	—	—	—	—	5
Ćwiczenia cielesne .	3	3	3	3	3	3	3	3	24
RAZEM	30	30	30	30	30	30	30	30	240

* Z tych godzin jedną przeznacza się na naukę higjeny.

Naukę religji grecko-kat. pobierali uczniowie klasy I i II po jednej godzinie tygodniowo w tutejszym Zakładzie, uczniowie klas III-VIII pobierali naukę religji grecko-kat. wspólnie z uczniami państwowego gimnazjum III.

Nauki religji mojżeszowej udzielono w tut. Zakładzie dla uczniów klas I, II i VIII w łącznej ilości 5 godz. tyg. Uczniowie pozostałych klas pobierali naukę religji mojżeszowej wspólnie z uczniami państwowego gimnazjum III.

Zakład jest pełnem, męskiem gimnazjum klasycznem typu dawnego z nauką języka łacińskiego od klasy I-ej i języka greckiego od klasy IV-ej.

c) Program nauki przedmiotów nadobowiązkowych.

1. Muzyka:

Nadobowiązkową naukę gry na skrzypcach prowadzono w 2-ch oddziałach po 1-ej godzinie tygodniowo. Pobierało naukę 15-stu uczniów.

W skład zespołu orkiestralnego, który odbywał ćwiczenia w 1-ej godzinie tygodniowo, wchodziło 10 uczniów

Zespół występował na wszystkich uroczystościach, które odbywały się w tut. Zakładzie.

Nadobowiązkowa nauka śpiewu, która odbywała się w 3-ch godzinach tygodniowo koncentrowała się w dwóch chórach szkolnych a mianowicie w mieszanym i męskim. Chór męski liczył 14 uczniów, chór mieszany 44 uczniów. Obydwa chóry występowały we wszystkich uroczystościach szkolnych.

Lekcyj nadobowiązkowej muzyki i śpiewu udzielał nauczyciel kontraktowy Leon Toczyski, emerytowany kapitan W. P.

d) Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne w pracowniach szkolnych.

W bieżącym roku szkolnym dzięki subwencji Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego urządzono ostatecznie w tut. Zakładzie pracownię biologiczną i fizyczną, każdą w osobnem pomieszczeniu.

Pracownia biologiczna pomieszczona została na II piętrze w sali połączonej jednoskrzydłowemi drzwiami z muzeum przyrodniczem. Umeblowanie sali stanowi 12 stołów krytych linoleum, 24 taborków, stół dla nauczyciela, 1 szafa na szkło i przyrządy laboratoryjne, 2 szafki na wagę i mikroskopy.

Zakupione narzędzia i przybory gabinetowe wyszczególnione są w rubryce „Gabinet przyrodniczy".

W bieżącym roku szkolnym odbywały się w pracowni biologicznej lekcje przyrodoznawstwa z uczniami kl. VI.

Dzięki posiadanym przyrządom przerobiono w kl. VI na 2-godzinnych ćwiczeniach biologicznych morfologje, anatomję i fizjologję roślin, morfologję, anatomję i fizjologję wybranych zwierząt, częściowo anatomję człowieka na organach świni domowej.

W ciągu roku szkolnego uczniowie klasy VI-tej korzystali z bibljoteczki przyrodniczej będącej własnością zawiadowcy pracowni.

Z pracowni korzystało w roku szkolnym 1930/31 15 - 11 uczniów. Pracownią kierował nauczyciel Inż. Syrek Jan.

Pracownia fizyczna pomieszczona została na II piętrze w sali uzyskanej z przedzielenia gabinetu fizykalnego ścianką działową. Powstały w ten sposób 2 ubikacje połączone ze sobą drzwiami jednoskrzydłowemi, z których jedną przeznaczono na pomieszczenie przyrządów demonstracyjnych, drugą na salę ćwiczeń. Z salą ćwiczeń połączony jest pokój przygotowawczy.

Umeblowanie pracowni fizycznej stanowi: stół dla nauczyciela, 6 stolików uczniowskich, przymocowanych do podłogi, 24 taboretów, 3 szafy wagowe z półkami przyściennemi, 2 szafy na komplety do ćwiczeń, tablica ścienna podwójna na bloczkach i linie stalowej do przesuwania, szafka z tablicą rozdzielczą, 1 krzesło.

W sali z przyrządami mieści się 11 szaf, w których pomieszczone są pomoce naukowe służące do demonstracyj. Nowo zakupione pomoce naukowe do fizyki wymienione są w rubryce „Gabinet fizykalny“. Pracownią kierował profesor Ozjasz Graubart.

Lekcje przyrodoznawstwa poza zajęciami w pracowni biologicznej odbywały się także w myśl programów na wycieczkach szkolnych, które prowadzono w porze jesiennej i wiosennej w okolice Tarnopola a mianowicie nad staw tarnopolski na przestrzeni od Tarnopola do Białej, do lasu petrykowskiego, kutkowieckiego, płotyckiego, na łąki leżące nad Seretem, do Gajów i t. p. Każda wycieczka miała z góry wyznaczony cel i zakres obserwacyj.

Poza wycieczkami przyrodniczemi odbywali uczniowie klasy I-ej i II-ej wycieczki geograficzne w okolice Tarnopola, na których pogłębiali swe wiadomości z geografji ogólnej.

Uczniowie klasy II-ej odbyli jedną dalszą wycieczkę historyczno-geograficzną do Zbaraża pod kierownictwem nauczyciela Alfreda Wagnera.

Pomoce naukowe.

Bibljoteka nauczycielska wykazuje stan z roku szkolnego 1929/30. W bieżącym roku szkolnym nie można było doprowadzić do końca inwentaryzacji bibljoteki z powodu braku funduszów.

Bibljoteka uczniowska polska. Bibljoteka liczy obecnie 1504 dzieł w 1678 tomach. W tym roku szkolnym liczba dzieł powiększyła się o 22 dzieł, pochodzących z darowizny uczniów lub zakupionych ze składek uczniowskich.

Obok inwentarza ogólnego z końcem tego roku szkolnego zostały złożone katalogi odrębne dzieł historycznych i powieści dla uczniów klas niższych od klasy I-IV.

Książki wypożyczane były uczniom w dwóch grupach, a to osobno uczniom klasy I do IV i uczniom klasy V do VIII.

Wypożyczanie odbywało się po 5-tej lekcji nauki szkolnej dwa względnie trzy razy tygodniowo. W IV okresie konferencyjnym tylko sporadycznie książki były pożyczane w razie potrzeby uczniów. W okresie tym odbywało się odbieranie książek i porządkowanie bibljoteki. Bibljoteką zawiadował nauczyciel Ferdynand Lercher.

Bibljoteka uczniowska niemiecka. W roku szkolnym 1930/31 sporządzono w bibljotece niemieckiej nowy inwentarz na nowych drukach, przepisanych przez Ministerstwo W. R. i O. P. przyczem wybrano najodpowiedniejsze książki dla uczniów klasy IV-VIII. Bibljoteka liczy 536 dzieł w 895 tomach. Wypożyczono

204 tomów, ilość zaś książek przypadających na jednego ucznia pożyczającego waha się między 1 a 6. Książki wypożyczano podczas przerw i po nauce szkolnej.

Gabinet geograficzny. Z końcem roku szkolnego 1929/30 gabinet geograficzny obejmował razem 308 środków naukowych w postaci map fizycznych, politycznych, historycznych, obrazów do nauki historji i geografji, map plastycznych i 2 globusów.

W bieżącym roku szkolnym inwentarz gabinetu geograficznego powiększył się o 54 N-rów, na które składają się portrety władców polskich dawnej Rzeczypospolitej (43) i 11 jedno — lub wielobarwnych obrazów historycznych, ilustrujących dzieje narodu polskiego w w. XIX i XX.

Wszystkie te obrazy, oprawione w skromne lecz estetyczne ramki i oszklone, znajdują się rozwieszone na ścianach kurytarzy (parter i I piętro) i w wysokim stopniu urozmaicają i przyczyniają się do estetycznego wyglądu wnętrza zakładu.

Obecnie gabinet geograficzny zawiera 362 środków naukowych. Gabinetem zawiadował nauczyciel Ferdynand Lercher.

Gabinet fizykalny uzyskał w bieżącym roku szkolnym następujące pomoce naukowe:

A. Przyrządy podstawowe oraz przyrządy i przedmioty pomocnicze:

Statyw żel. z łącznikiem, łapa z pierścieniem 6 szt., lampka spirytusowa szklana 6 szt., trójnóg żel. 6 szt., siatka z azbestem 6 szt., siatka bez azbestu 6 szt, termometr o skali mlecznej od — 20° C do + 150° C 8 szt., termometr o skali ml. do + 30° C z podziałką na $^1/_{10}$° 8 szt, waga (obciążenie do 500 g., czułość 0·01 g.) z ławeczką drewnianą i kompletem odważników 6 szt., waga sprężynowa 18 szt., metr sztabowy 6 szt., taśma miernicza 10 m. w skórzanym futerale 1 szt., suwak z nonjuszem 5 szt., śruba mikrometryczna 5 szt., pion mosiężny poniklowany 6 szt., poziomnica 4 szt., katetometr 1 szt., zegarek t. z. stopper 1 szt., cylinder miarowy o pojemności 100 cm.^{3} 8 szt., cylinder miarowy o pojemności 250 cm.^{3} 8 szt., cylinder miarowy o pojemności 500 cm.^{3} 1 szt., biureta o poj. 25 cm.^{3} z podz. na $^1/_{10}$ cm.^{3} 8 szt., piknometr 6 szt., areometry do cieczy lżejszych i cięższych od wody 3 szt., zlewki o pojemności 50 cm.^{3} 8 szt., zlewki o pojemności 100 cm.^{3} 8 szt., zlewki o pojemności 150 cm.^{3} 16 szt., zlewki o pojemnoścl 240 cm.^{3} 8 szt., zlewki o pojemności 400 cm.^{3} 2 szt., zlewki z odlewem górnym 8 szt., kolbka o poj. 100 cm.^{3} 6 szt., kolbka o poj. 150 cm.^{3} 16 szt., lejki różnej wielkości (szkl. z długiemi rurkami) 12 szt., lejki do rtęci 2 szt., tafelki niepolew. porcelany 6 szt., flaszki z doszlifowanemi korkami 19 szt., słoiki z doszlifowanemi korkami 3 szt., retorty z tubusem 8 szt., probówki 120 szt., podstawka drewn. do probówek 6 szt., łapka drewn. do prob. 6 szt., dmuchawka

moś. z ustnikiem 6 szt., prasa do korków 1 szt., nóż do cięcia tektury 2 szt., nożyce do blachy 1 szt., młotek 1 szt., obcęgi płaskie 1 szt., obcęgi okrągłe 1 szt., pilniki do metali i drzewa 6 szt., gwintownica i gwintowniki 1 szt., piłka ręczna do drzewa 1 szt., piłka do met. 2 szt., szczoteczka do pilników 1 szt., kolbka do lutowania 1 szt., lampka do lutowania (szwedzka) 1 szt., hebel 1 szt., waga Beranger'a z kompletem odważników 1 szt., lejek blaszany (emaljow.) 1 szt., miednica emaljow. 1 szt., stelaż do miednicy emalj. 1 szt., dzbanek na wodę emalj. 1 szt., zlew na wodę 1 szt., rurki szkl. i kauczukowe, korki zwykłe i gumowe, szczoteczki do probówek 10 szt., szkiełka zegarkowe 10 szt., śrut szklany i ołow., komplet 7 sześcianów różnych ciał z haczykami, decymetr sześcienny rozkład. w pudełku blaszanem 1 szt., wanienka pneumatyczna 6 szt., naczynie do rtęci z kranem 1 szt., pudełko z sitkiem do opiłek żel. 1 szt., drut żel., szpilki, gwoździe, pluskiewki ręczniki 3 szt., ściereczki 8 szt., spirytus denatur., benzyna, świece.

B. Przyrządy do demonstracyj i ćwiczeń uczniowskich.

Mechanika.

Rama do mechaniki skompletowana (równoległobok sił, równia pochyła i dźwignia 2-ram. z ciężarkami) 1 szt., bloki z pojed. i podwójnemi haczykami 9 szt., regulator Watta (do wirownicy) 1 szt.

Równowaga płynów.

Fontanna (model szkl.) 1 szt., rurka Meldego 6 szt., kalorymetr 6 szt., przyrząd do wykazania współczynnika rozszerzalności 2 szt., model motoru 4-taktowego 1 szt.

Głos.

Monochord 1 szt., rura Kundta 1 szt., przyrząd do zapisywania drgań widełek stroj. 1 szt.

Światło.

Tafla szkl. grubości 13 cm., rozmiary 15 × 11 cm. 8 szt., lusterko wypukłe 8 szt., lusterko wklęsłe 8 szt., soczewka wyp. 8 szt., soczewka wkl. 8 szt., pryzmat á vision directe 1 szt., komplet (Romera) do ćwiczeń uczn. 1 szt., stolik optyczny Dmochowskiego 1 szt.

Elektryczność i magnetyzm.

Magnes w kształcie podkowy 6 szt., igła magnetyczna 6 szt., igła inklinacyjno-deklinacyjna 1 szt., pałeczka szkl. 6 szt., pałeczka ebonitowa 6 szt., ogniwo Greneta 6 szt., klucz sprężynowy, do włącz. prądu 1 szt., galwanoskop do ćwicz. ucz. 1 szt., galwanometr pionowy do ćw. 1 szt., woltametr miedź. 1 szt.,

Miliamperomierz, opornica zatyczkowa, aparat do rozkładu wody (Hoffmana), komplet rurek próżniowych o coraz większem rozrzedzeniu, lampka łukowa pg. Classena, opornica mała od 0 — do 5·57 Ohm. (12 Amp.), opór 1 Ohm., opór 4 Ohm. przyrząd do ciepła, Joule'a.

Pozatem zamówiono jeszcze wiele innych przyrządów, które częściowo nie nadeszły — częściowo zaś jako nieodpowiednie nie zostały przyjęte. Z końcem b. r. szk. liczył gabinet fizykalny 580 pozycyj inwentarza.

Gabinet przyrodniczy. Inwentarz gabinetu przyrodniczego powiększył się w bieżącym roku szkolnym w dziale „Narzędzia i przyrządy" o następujące pozycje: 1 akwarjum szklane czworokątne, 1 akwarjum ramowe, 5 mikroskopów Reicherta „Dabar", 1 mikroskop Reicherta z ruchomym stolikiem oraz immersją olejną, 1 mikrotom ręczny, 1 okular podwójny wskazówkowy, 1 brzytwę do mikrotomu, 1 wagę techniczną W. F. typu Uranja, 1 komplet odważników od 1 mg. — 200 g., 1 nóż do korków, 1 łopatkę genewską do wykopywania roślin, 1 grabki, 1 kotwiczkę do roślin wodnych, 1 siatkę planktoniczną z obręczą, 1 rozpinacz do motyli, 1 wiaderko do przenoszenia organizmów wodnych, 1 siatkę składaną do łowienia motyli. Uczniowie ofiarowali 1 wypchany okaz krasnowronki, 1 okaz wypchany łasicy gronostaj, 1 czaszkę dzika, oraz spreparowali 1 czaszkę psa, 1 czaszkę kota, 4 czaszki zajęcze i 2 czaszki gęsi.

Inwentarz gabinetu zawiera w poddziale: a) Mineralogja i petrografja 622 poz. b) Botanika 196 poz. c) Zoologja 413 poz. d) Obrazy, tablice, książki 513 poz. e) Narzędzia i przyrządy gabinetowe 97 poz. Razem 1841 pozycyj.

Gabinetem zawiadował naucz. inż. Syrek Jan.

Gabinet rysunków odręcznych. W roku szkolnym 1930/31 przeznaczyła Dyrekcja specjalną salę do prowadzenia nauki rysunków, zaopatrzoną w małe dwuosobowe stoliki i taborety według najnowszych wymogów tak, że nauka tego przedmiotu mogła odbywać się zupełnie normalnie z dużą korzyścią dla młodzieży, która miała do swej dyspozycji gabinet z modelami.

Gabinet posiada 160 modeli rysunkowych. W b. roku szkolnym przybyło dzięki ofiarności uczniów tut. zakładu 17 modeli.

Gabinetem zawiadował nauczyciel Bolesław Janicki.

Gabinet do celów wychowania fizycznego zawiera przyrządów 61. Gabinetem zawiadował naucz. Antoni Szmilewski.

Posiedzenia Rady Pedagogicznej i Komisyj Klasowych.

W roku szkolnym 1930/31 odbyły się następujące posiedzenia Rady Pedagogicznej i Komisyj Klasowych:

Dnia 12 września omówiono na posiedzeniu Rady Pedagogicznej rozdział czynności Grona nauczycielskiego, rozkład mater-

jału naukowego w poszczególnych klasach oraz przedyskutowano plan pracy wychowawczej na rok szkolny 1930/31.

Dnia 13 października Rada Pedagogiczna odbyła posiedzenie w sprawie uwolnienia uczniów od taksy administracyjnej względnie zniżenia jej do połowy.

Dnia 14 listopada odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej pod Przewodnictwem Pana Stanisława Pająka, Okręgowego Wizytatora Szkół, na którem Pan Wizytator przedstawił swoje uwagi o stanie nauki i wychowania w zakładzie na podstawie przeprowadzonej wizytacji.

Dnia 18 listopada Komisje klasowe odbyły posiedzenia w sprawie zachowania i postępów w nauce uczniów w I okresie.

Dnia 2 grudnia na posiedzeniu Rady Pedagogicznej, wychowawcy klas złożyli sprawozdanie z zabiegów wychowawczych, opiekunowie zaś organizacyj uczniowskich sprawozdanie z życia i działalności tych organizacyj.

Nauczyciel inż. Syrek Jan wygłosił referat w sprawie wychowania na podstawie dzieła Foerstera „Szkoła i charakter".

Dnia 26 stycznia Komisje klasowe obradowały nad półrocznemi ocenami zachowania i postępów uczniów w nauce.

Dnia 9 lutego odbyło się posiedzenie Rady Pedagogicznej, na którem wychowawcy klas złożyli sprawozdanie z wychowawstwa, opiekunowie organizacyj uczniowskich z działalności tych organizacyj, Dyrektor zaś Zakładu przedstawił swoje uwagi o stanie nauki i wychowania w zakładzie na podstawie obserwacji życia na terenie szkoły i hospitacji lekcyj szkolnych.

Dnia 6 marca Rada Pedagogiczna rozpatrywała podania uczniów o zniżenie taksy administracyjnej względnie uwolnienie od niej, oraz zajmowała się sprawą przygotowania eksponatów na wystawę regjonalną w Tarnopolu.

Dnia 16 kwietnia odbyło się posiedzenie Komisyj klasowych w sprawie postępu w nauce i zachowania uczniów w III okresie konferencyjnym.

Dnia 28 kwietnia odbyło się zwyczajne posiedzenie Rady Pedagogicznej, na którem wychowawcy klas składali sprawozdania z zabiegów wychowawczych podejmowanych w III okresie roku szkolnego, opiekunowie organizacyj uczniowskich sprawozdania z działalności życia tych organizacyj. Posiedzenie to zakończyło się referatem sprawozdawczym nauczyciela Ferdynanda Lerchera z kursu wychowawczego odbytego we Lwowie.

Po posiedzeniu plenarnem Rady Pedagogicznej odbyło się posiedzenie Komisji klasowej w sprawie klasyfikacji uczniów klasy VIII oraz dopuszczenia ich do egzaminu dojrzałości.

Dnia 16 czerwca 1931, zebrały się Komisje klasowe na posiedzenie, na którem przeprowadzono klasyfikację uczniów w roku szk. 1930/31.

Dnia 27 czerwca odbyło się zwyczajne posiedzenie Rady Pedagogicznej, zamykające rok szkolny 1930/31.

Posiedzeniom Rady Pedagogicznej oraz Komisyj klasowych przewodniczył Dyrektor Zakładu, sekretarzował nauczyciel Alfred Wagner.

V. Wychowanie.

Szkoła dzisiejsza obok podania pewnego całokształtu wiedzy zmierza do urobienia wychowanka swego na człowieka rozumnego, o prawym charakterze i silnej woli, przygotowanego do życia, świadomego swych obowiązków i zdolnego do poświęceń obywatela państwa. Toteż Rada Pedagogiczna, świadoma w całej pełni celu wychowawczego dzisiejszej szkoły, który zmierza do wytworzenia nowego typu obywatela, zdrowego fizycznie i moralnie, uspołecznionego i państwowo-twórczego, ułożyła sobie na początku roku szkolnego ramowy program pracy wychowawczej na r. szk. 1930/31, który zreferował Dyrektor Zakładu na posiedzeniu Rady Pedagogicznej odbytem dnia 12 września 1930 r. W programie uwzględniono rozmaite środki prowadzące w kierunku wychowania indywidualnego i obywatelskiego, które omawiane następnie przez Dyrektora z każdym z opiekunów klasowych miały na celu utworzenie jednolitej platformy oddziaływania wychowawczego. — Głównem zadaniem pracy wychowawczej było stworzenie dla młodzieży warunków i danie jej możności wszechstronnego i samodzielnego rozwijania swych zdolności oraz urabiania charakteru. Praca wychowawcza nad urabianiem charakteru młodzieży objęła wychowanie możliwie indywidualne, znajdujące swój wyraz i treść w wychowaniu moralno-religijnem, umysłowem, państwowem, społecznem i fizycznem. Dzięki programowi wychowawczemu praca rozwijała się systematycznie i celowo we wszystkich organizacjach szkolnych, skupiających w swym zespole młodzież bądź tej samej klasy, bądź różnych klas o podobnych zamiłowaniach, co zacieśniało między nią węzły koleżeństwa i ułatwiało pracę. Podstawą, na której opierała się praca wychowawcza, był samorząd szkolny. Doceniając w całej pełni wartość wychowawczą samorządu szkolnego zorganizowali wychowawcy w poszczególnych klasach gminy klasowe, które istniały w ciągu roku szkolnego we wszystkich klasach z wyjątkiem klasy pierwszej. Na życzenie uczniów zorganizowano i uruchomiono „Czytelnię uczniów“, w której młodzież klas IV—VIII mogła codziennie spędzać wolne chwile, oddając się godziwej rozrywce lub czytaniu odpowiednich czasopism. Na terenie klasy I. prowadził wychowawca systematyczne przygotowanie do przyszłej pracy w samorządzie sposobem pogadanek, wyrabiając w wychowankach dobre nawyknienia, prawdomówność w postępowaniu, uczciwość i pracowitość. — Przy każdej spo-

sobności wpajano w wychowanków zasady zgody, życzliwości i uczynności w stosunkach koleżeńskich, poszanowania dla starszych oraz budzono miłość kraju, pamięć i wdzięczność dla zasłużonych wobec Państwa ludzi.

Dzięki zbliżeniu się wychowawców do młodzieży ożywiła się działalność w organizacjach uczniowskich. Nowych organizacyj poza „Czytelnią“ nie tworzono, aby młodzieży nie przeciążać i nie przyzwyczajać jej do powierzchowności, lecz zaprawiać do sumiennej i gruntownej pracy. Jednemu uczniowi wolno było należeć tylko do trzech organizacyj. Przyjęto również za zasadę, że każdy uczeń musi należeć przynajmniej do jednej organizacji, aby wyrobić w nim przekonanie, że nie wolno nikomu chodzić luzem, lecz każdy powinien od najmłodszych lat zaprawiać się do pracy społecznej.

Pewien wpływ na podniesienie wychowania moralnego wśród młodzieży zakładu miało zaprowadzenie w b. r. szkolnym jednolitego dla uczniów mundurka szkolnego, co podniosło znacznie poczucie ducha korporacyjnego i pewnej solidarności oraz karności młodzieży na zewnątrz zakładu.

Organizacje uczniowskie, działające na terenie zakładu, w których odbywała się praca wychowawcza, można podzielić na grupy o charakterze moralno-religijnym, obywatelskim, czysto intelektualnym, estetycznym i wyrobienia tężyzny fizycznej.

a) Wychowanie religijno-moralne.

Wychowanie religijne znajdowało swój wyraz w nauce religji i wspólnych nabożeństwach, odprawianych w niedziele i święta dla uczniów obrządku rzym.-katol. w kościele O. O. Dominikanów, a dla uczniów obrządku gr.-katol. w cerkwi parafjalnej. Egzorty wygłaszali księża prefekci w niedziele przed nabożeństwem, w ciągu roku szkolnego przystępowała młodzież trzy razy do Św. Sakramentów.

Dzień 13 listopada poświęcony patronowi zakładu św. Stanisławowi Kostce obchodzono bardzo uroczyście. W dniu tym Ks. Kanonik Marjan Urba wygłosił do młodzieży podniosłe kazanie, stawiając jej św. Stanisława Kostkę za wzór do naśladowania. — Uroczystość zakończyła się wysłuchaniem Mszy św. w kościele O. O. Dominikanów, w czasie której chór gimnazjalny odśpiewał nabożne pieśni.

Nauka religji rzym.-kat., poza materjałem naukowym, miała na oku również zadanie pedagogiczne. Temu wtórnemu celowi odpowiadały problemy poruszane w literaturze kościelnej, które omawiano w klasach w nawiązaniu do przedmiotu. I tak w klasie III, gdzie uczy się o początkach prac apostolskich, w kl. V i VI, gdzie mowa o działalności misyjnej Kościoła, czytano jako lekturę pomocniczą dziełko p. t.: „Z krainy lodów i grozy“, opowia-

dające o nadludzkich wysiłkach misjonarzy w lodach Kanady i rozbudzano powołanie misyjne przez czytanie życiorysu i prac księdza Jana Berzyma. Pozatem dla młodzieży kl. VII i VIII czytano broszury, których celem jest przysposobienie jej do życia samoistnego i zwrócenia uwagi na własne zamiłowania i wynikające z nich przyszłe zawody. Doskonale oddawały tę przysługę młodzieży broszury p. t.: „Czem być możemy?“ „Na drogę życia akademickiego“, i „Godzina bije“. W związku z historją polskiego Kościoła pod zaborami przeczytano Reymonta „Z ziemi chełmskiej“. Młodzież wszystkich klas jest zrzeszona w Sodalicji „Marjańskiej“ i „Związku Misyjnym“, któreto zrzeszenia zajmują się pogłębianiem uczuć religijnych i ugruntowywaniem zasad etyczno-moralnych przez pogadanki i odpowiednią lekturę dzieł treści religijno-moralnej.

b) Wychowanie państwowe.

Obok pracy nad rozwojem umysłowym młodzieży, zakład, chcąc spełnić swe zadanie, dążył do tego, aby w wychowankach swych wyrabiać uświadomienie obywatelskie i kult dla własnego państwa. Jakkolwiek w tym względzie każda lekcja szkolna, każdy przedmiot nauczania daje nauczycielowi dość sposobności do rozbudzania i pielęgnowania uczucia miłości, do tego co polskie, miała Dyrekcja i Rada Pedagogiczna na uwadze, aby w umysłach młodzieży obok wiadomości teoretycznych o prawach i obowiązkach obywateli budzić z jednej strony umiłowanie naszej sławnej tradycji narodowej i kierować jej uwagę na wielkie nasze wydarzenia dziejowe oraz postacie przeszłości, a z drugiej strony przedewszystkiem budzić przywiązanie i miłość do państwa i wielkich budowniczych polskiej teraźniejszości.

1. Obchody i uroczystości szkolne.

Do urzeczywistnienia powyższych celów jako środki wychowania narodowego i państwowego służyły uroczyste obchody związane z życiem państwa i narodu.

1) Dnia 25 października 1930 r. obchodził Zakład wraz z innemi szkołami średniemi miejscowemi 25-lecie Walki o Szkołę Polską. Obchód urządzano wspólnemi siłami młodzieży szkół średnich w Tarnopolu. Na program uroczystości złożyło się nabożeństwo w kościele parafjalnym, poranek młodzieży szkolnej w sali Sokoła i akademja wieczorna dla szerszych warstw społeczeństwa, również w sali Sokoła.

Program poranku młodzieży szkolnej:

1. a) „Gaude mater Polonia“. b) „Hej tam w polu jezioro“. — wykonał chór uczniów państwowych gimnazjów pod dyryg. kapitana Toczyskiego.

2. Przemówienie okolicznościowe wygłosił p. Jan Bauer naucz. III gimnazjum.

3. a) Arja z Moniuszki oper. „Halka", b) „Kołysanka słowiańska", c) „Fantastyczny Krakowiak", — wykonał kwintet smyczkowy państw. seminarjum męsk. pod kier. p. Lubelskiego

4. St. Żeromskiego: „Syzyfowe Prace" (wyjątek) — deklamowała Chomin Stanisława ucz. kl. VI pryw. gimn. żeńsk.

5. a) „Polska krew" (muz. Miłka), b) „Pieśń ludowa", (układu Raczkowskiego), — odśpiewał chór semin. naucz. Komitetu Obywatel. pod kier. p. Bietkowskiej.

Uroczysty poranek zakończył się odśpiewaniem przez młodzież szkolną Roty Konopnickiej. Na Uroczystej Akademji wieczornej wygłosił piękne przemówienie p. Woytoń Tadeusz, naucz. I gimnazjum. W Akademji wzięli udział uczniowie klas wyższych, grono nauczycielskie i szersza publiczność.

2) W dniu 10 listopada 1930 r. przeprowadzili wychowawcy klas z uczniami swymi pogadanki na temat zwycięskiego odparcia najazdu bolszewickiego w r. 1920 i jego znaczenia dla Państwa naszego.

W dniu 11 listopada wziął Zakład udział w uroczystości Święta odzyskania Niepodległości Państwa Polskiego oraz w uroczystym obchodzie 10-letniej rocznicy zwycięskiego odparcia najazdu bolszewickiego. Aby nadać uroczystemu obchodowi podnioślejszy nastrój, urządziła młodzież szkół średnich połączonemi siłami uroczystą wspólną akademję dla wszystkich szkół średnich w Tarnopolu w ujeżdżalni wojskowej przy ul. Sokoła. Młodzież naszego Zakładu przygotowała obchód starannie i z zapałem. Już w przeddzień obchodu przyozdobiono zielenią i oświetlono wieczorem efektownie zestawionemi lampami elektrycznemi godło państwowe na zewnątrz budynku szkolnego. W dniu 11-go listopada wzięła młodzież udział w uroczystych nabożeństwach odprawianych w kościele parafjalnym, cerkwi i synagodze. Po nabożeństwach przeszła młodzież uformowana w czwórki głównemi ulicami miasta i przedefilowała przed reprezentantami Władz, składając tem samem hołd Najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej. Po defiladzie odbył się uroczysty poranek w ujeżdżalni wojskowej z następującym programem:

1. a) „Gaude Mater Polonia", b) „Marsz legji studenckiej", wykonał chór międzyszkolny pod kierownictwem p. Toczyskiego.

2. Przemówienie wygłosił p. Stanisław Szołajski, profesor II. gimnazjum.

3. „Lechoń" : Józef Piłsudski (deklamacja), wygłosił Horwath Jan, ucz. kl. VIII państw. gimnazjum I.

4. a) „Straż nad Wisłą", b) „Strachajło", — wykonał chór pryw. sem. żeńskiego T. S. L. pod dyr. p. Lubelskiego Ludwika, naucz. sem. męsk.

5. Pieśń o Józefie Piłsudskim „W rocznicę" (deklamacja) wygłosił Jurczak Bolesław, ucz. kl. VIII państw. gimnazjum III.

6. a) „Wiązanka“ pieśni legjonowych, b) „Piechur“ marsz, wykonała orkiestra dęta państw. sem. naucz. męsk. pod kier. p. naucz. Lubelskiego.

Poranek zakończył się odśpiewaniem hymnu państwowego.

3) Dnia 29 i 30 listopada 1930 r. obchodziła Polska cała 100-letnią rocznicę powstania listopadowego. W sposób szczególnie uroczysty obchodził również Zakład tutejszy tę rocznicę krwawych i ofiarnych walk o wolność Ojczyzny. Już w tygodniu poprzedzającym uroczystość listopadową urządzili wychowawcy klas i nauczyciele historji wykłady i pogadanki z młodzieżą na temat powstania listopadowego, wykorzystując ten wielki czyn dziejowy do celów wychowawczych, roztaczając przed oczyma młodzieży w całej pełni błogość odzyskania niepodległego Państwa i budząc w niej z jednej strony cześć dla Wielkich Twórców Niepodległości, a z drugiej strony odpowiedzialność współczesnego pokolenia za losy Państwa w teraźniejszości i przyszłości.

W uroczystościach urządzonych w dniach 29 i 30 listopada 1930 r. przez Obywatelski Komitet wzięła udział młodzież szkolna, która niezależnie od tego obchodziła 100-ą rocznicę Powstania Listopadowego porankiem szkolnym w dniu 30 listopada 1930 r. w sali „Sokoła“, którego program był następujący:

1. Prolog: „Bohaterom listopadowym cześć“ dekl. zbiorowa uczennic pryw. gimnazjum żeńskiego im. Konopnickiej.

2. Przemówienie wygłosił p. Lercher, naucz. państw. gimn. I.

3. a) Himmla: „Modlitwa przed bitwą“, b) Galla: „Stoi jawór zielony“, c) Kuby: „U naszego Pana“, — odśpiewał chór gimnazjów męskich pod dyr. p. kapitana Toczyskiego.

4. Mickiewicza: „Śmierć pułkownika“ dekl. Dejhelesówna, ucz. kl. III b państw. g. ż.

5. a) Neruda: „Kołysanka słowiańska“, solo skrzypcowe z fortepianem, odegrały Ślęzakówna, ucz. sem. Kom. Obywat. i Popławska M. ucz. gimn. żeńsk. państw. b) Prisowskiego: „Elegje“. c) Łady: „Kujawiak“. d) Prisowskiego: „Le violon pleurant“, — odegrali Semczyszyn VIII b gimn. III i Popławska M. ucz. państw. gimn. żeńsk.

6. Gaszyńskiego: „Do Matki Polki“ dekl. Jurczak, ucz. kl. VIII b, gimnazjum III.

7. a) „Hymn do mistrzów“, b) „Pieśń żołnierska“, — odśpiewał chór Semin. żeńsk. T. S. L. pod dyr. p. naucz. Lubelskiego.

8. a) „Pieśni narodowe“, b) „Marsz“, — odegrała orkiestra dęta Seminarjum męsk. pod dyr. p. Lubelskiego.

4) W grudniu 1930 r. z okazji „Miesiąca Pomorza“ mieli wychowawcy klas z uczniami pogadanki na temat znaczenia Pomorza i dostępu do morza dla Polski, w których starali się rozbudzić wśród młodzieży jak najżywsze zainteresowanie polskiem morzem w myśl dewizy: „Frontem do morza i Pomorza“.

5) Dnia 30 stycznia 1931 r. uczciła młodzież i grono nauczycielskie Imieniny Pana Prezydenta Rzeczypospolitej uroczystem nabożeństwem w kościele, cerkwi i synagodze oraz porankiem, na którym wygłoszono okolicznościowe przemówienia o roli i zasługach Pana Prezydenta w rozwoju państwowości polskiej.

6) W sposób uroczysty obchodzono również w dniu 19-go marca Imieniny Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego. Na tydzień przedtem wysłała młodzież i grono nauczycielskie kartki z życzeniami indywidualnemi do Pana Marszałka, przebywającego w tym czasie w Funchal na wyspie Maderze.

W sam dzień Imienin po nabożeństwie w świątyniach wszystkich wyznań i defiladzie młodzieży przed Władzami, odbył się w gmachu szkolnym uroczysty poranek ku czci Marszałka z następującym programem:

1. „Pieśń wolności" — wykonał chór szkolny.
2. Przemówienie wygłosił naucz. Woytoń Tadeusz.
3. Moniuszko: „Halka": Jak od wichru krzew połamany — wykonała orkiestra smyczkowa.
4. Olga Zarzycka: Józefowi Piłsudskiemu (deklamacja) wygłosił Stanisław Bodzicki ucz. kl. VII.
5. „Marsz strzelców" — wykonał chór mieszany.
6. Lila Małecka: „Tym wszystkim" (deklamacja) — wygłosił Józef Wychrysta ucz. kl. IV.
7. „Gaude Mater Polonia" — wykonał chór męski.

Orkiestrą i chòrem dyrygował p. Toczyski Leon, nauczyciel śpiewu i muzyki.

Na frontonie gmachu widniał w dniach 18 i 19 marca portret Marszałka J. Piłsudskiego, udekorowany zielenią, który wieczorem zajaśniał wśród biało czerwonych świateł.

Rocznicę Konstytucji 3-go Maja uczcił Zakład 2-go maja Uroczystym Porankiem, który odbył się w jednej z sal szkolnych, przystrojonej efektownie przez młodzież. Uroczystość zagaił przepięknem przemówieniem naucz. Woytoń Tadeusz, poczem obfity program urozmaiciły deklamacje i produkcje wokalno - muzyczne, wykonane przez uczniów.

Nazajutrz wzięła młodzież udział w nabożeństwie, odprawianem w świątyniach wszystkich wyznań i w pochodzie ulicami miasta, defilując przed miejscowemi Władzami Państwowemi.

c) Wychowanie umysłowe.

Aby ułatwić młodzieży samodzielną pracę nad własnem dokształcaniem i dać jej możność rozwijania pracy i poczynań nie wchodzących w zakres obowiązkowej nauki szkolnej, Dyrekcja, przychylając się do życzenia młodzieży, powołała do życia czytelnię uczniów, oraz zezwoliła na istnienie kółek naukowych,

w których uczniowie mogliby pogłębiać swe wiadomości w zakresie umiłowanego przedmiotu.

1. Czytelnia.

Otwarcie Czytelni odbyło się w październiku 1930 r. uroczystem zebraniem członków grona nauczycielskiego i uczniów kl. IV - VIII. Do zebranych uczniów przemówił opiekun Czytelni, zachęcając ich do wykorzystania tej instytucji do samokształcenia się, krzewienia i pielęgnowania uczuć patrjotycznych, obywatelskich, społecznych, moralnych i towarzyskich, poczem chór młodzieży odśpiewał udatnie kilka pieśni.

Czytelnia mieściła się w sali na II piętrze, otwarta była dla uczniów codziennie od godz. 15—18. Członkowie Czytelni wpłacali miesięcznie wkładki po 30 gr., z których, zarówno jak z funduszów Dyrekcji, prenumerowano następujące pisma: Tygodnik Ilustrowany, Młody Lotnik, Lot Polski, Mój Przyjaciel, Orli Lot, Ziemia, Stadjon, Morze, Przyroda i Technika, Iskry, Tęcza, Polska Skrzydlata, Na tropie i Sternik.

W porze jesiennej i zimowej Czytelnia cieszyła się wcale liczną frekwencją, która z nastaniem pory letniej ze względów zrozumiałych znacznie spadła, ponieważ młodzież przeniosła się z zamkniętej sali na wolne powietrze, oddając się w chwilach wolnych zabawom ruchowym.

Dnia 28 marca urządziła Czytelnia obchód dla uczczenia 2000-letniej rocznicy urodzin poety Wergiljusza z następującym programem:

O znaczeniu Wergiljusza w literaturze rzymskiej, jego wpływie na literaturę i duszę narodu polskiego mówił Dyrektor Dominik Pytel. Po przemówieniu nastąpiła recytacja wyjątków z utworów Wergiljusza w oryginale. I tak: Eklogę IX wygłosili udatnie w dramatycznem ujęciu Dunajewski Kazimierz i Tustanowski Roman uczniowie kl. VI.

Wyjątek z Georgik II. 458-540 „O szczęśliwem życiu rolników“ deklamował Skoropada Mikołaj uczeń kl. VII.

Wyjątek z Eneidy ks. VI. 818-892 o królach i bohaterach oraz misji narodu rzymskiego, wygłosił Horwath Jan ucz. kl. VIII.

Odśpiewaniem pieśni „Gaudeamus“ zakończono uroczysty obchód.

Zarząd Czytelni wybrany przez jej członków stanowili: Rokicki Stanisław (kl. VII) — prezes, Dunajewski Kazimierz (kl. VI) — wiceprezes, Ochs Norbert (kl. VIII) — sekretarz, Bogusławski Stanisław, (kl. VII) — skarbnik.

Nadto do Zarządu wchodzili delegaci klas IV - VIII.

Opiekunem Czytelni był nauczyciel Woytoń Tadeusz.

Bibljoteka uczniów.

Bibljoteka uczniów zaspokaja ich potrzeby w związku z nauką szkolną, dostarczając uczniom doborowej lektury z dziedziny powieści dla młodzieży, klasyków polskich i obcych, nadto uczniom klas wyższych, obok powieści polskiej, również książki o treści naukowej z historji literatury, historji polskiej i geografji.

Czytelnia uczniów w roku szk. 1930/31 i ruch książek wypożyczonych w bibljotece przedstawia następująca tabela:

Klasa	Ilość uczniów	Liczba uczniów wypożyczających	Liczba uczniów nie pożyczających	Liczba książek pożyczonych	Maksymalna i minimalna liczba pożyczonych książek przez poszczególnych uczniów	Średnia liczba książek przypadająca na 1 ucznia pożyczającego
I	51	50	1	640	1 — 39	13
II	43	29	14	415	2 — 35	14
III	35	33	2	629	2 — 54	19
IV	22	22	—	370	2 — 32	17
V	20	19	1	274	1 — 42	9
VI	15	13	2	170	1 — 40	13
VII	22	21	1	411	3 — 63	20
VIII	25	22	3	289	1 — 41	13
	233	209	24	3198		15

Książki wypożyczano uczniom po 5-ej lekcji nauki szkolnej 3 razy w tygodniu.

Zawiadowcą bibljoteki był nauczyciel Ferdynand Lercher.

2. Kółko polonistyczne.

Kółko polonistyczne miało na celu rozszerzenie i pogłębianie wiadomości uczniów z literatury polskiej i wyrobienie samodzielnego sądu o dziełach. Kółko nie było zorganizowane w samoistny Zarząd, istniało jako sekcja Czytelni. Należeli do niego uczniowie kl. VII i VIII, którzy brali udział w posiedzeniach i przygotowywaniu referatów oraz w dyskusji. Z większych referatów, które były rezultatem dłuższych studjów, wygłoszono dwa w tym roku, a mianowicie: 1) „Sylwetka duchowa Jana Kasprowicza“ (Olender Piotr kl. VIII) 2) „Hamletyzm u Mickiewicza“ (Ast Arnold kl. VIII). Ogółem odbyło się 6 posiedzeń poświęconych, bądź dyskusjom nad odczytanemi referatami, bądź sprawom związanym z programem działalności Kółka.

Kółkiem opiekował się naucz. T. Woytoń.

3. Kółko filologiczne.

Konstytuujące zebranie Kółka filologicznego odbyło się dnia 20 września 1930 r. w obecności opiekuna Kółka, prof. Marjana Kosiaka i 44 uczniów. Wynik wyborów był następujący: prezes Jan Horwath, ucz. kl. VIII, wiceprezes Kazimierz Partyka, ucz. kl. VII, sekretarz Mikołaj Skoropada, ucz. kl. VII, skarbnik Edward Kostrakiewicz, uczeń klasy VI. Członkami byli uczniowie klasy VI, VII i VIII.

Kółko odbyło 6 zwyczajnych posiedzeń, w których brało udział od 16 do 38 uczniów czyli przeciętnie 27. Na wszystkich posiedzeniach był obecny opiekun Kółka.

Odmiennie od lat poprzednich ograniczono się tylko do dwu referatów, a to: 11. X. 1930 r. Bronisław Laskowski, ucz. kl. VIII, Wstęp do Chmur Arystofanesa. 21. XII. 1930 r. Norbert Ochs, uczeń kl. VIII, Wergiliusz w Polsce.

Inne posiedzenia 8 listopada i 22 listopada, 3 grudnia 1930 r. i 22 stycznia 1931 r. były poświęcone wspólnej lekturze Chmur Arystofanesa w polskiem tłumaczeniu Butrymowicza. Celem jej było poznanie komedji Arystofanesa i pogłębienie wiadomości o Sokratesie i jego epoce. Czytający uczniowie klasy VII lub VIII mieli przygotować się w domu, aby czytać ze zrozumieniem i dawać potrzebne wyjaśnienia w związku z Apologją Sokratesa.

Uczniowie okazali znaczne zainteresowanie i sami zaproponowali urządzić publiczne przedstawienie Chmur Arystofanesa. Sami uprosili do pomocy naucz. Woytonia, jako doświadczonego reżysera szkolnych teatrów.

W lutym rozpoczęły się przedwstępne próby, na których w ciągu kilku pròb rozdzielono role. Nadto przygotowano i postarano się o nuty u znanego filologa Stefana Cybulskiego, któremu należy się za Jego niezwykłą uprzejmość i uczynność gorące podziękowanie.

Niestety rozmaite, nie przewidziane przeszkody, przerwały w marcu pracę, a w kwietniu krótkość czasu i bliskość matury zmusiły do zaniechania podjętej myśli.

Powstała w uprzednim r. szk. Bibljoteczka Kòłka Filologicznego wzrosła kilkakrotnie przez dary Dyrekcji Gimnazjum, uczniów i drogą zakupna.

Z końcem maja 1931 r. liczyła Bibljoteczka 27 książek w 23 tomach, a to:

1) Jan Mareuseau: Pogadanki o łacinie, tłum. M. Stępniowska, Lwów 1930.

2) Arystofanes: Chmury, przeł. Bog. Butrymowicz, Kraków 1923.

3) Plautus: Żołnierz Samochwał, przeł. i opr. Gust. Przychocki, Kraków 1929.

4) Platon, Protagoras, przeł. Wład. Witwicki, Lwów-Warszawa 1923.

5) Arystofanes, Rycerze, przeł. Bog. Butrymowicz, Kraków, Arystofanes: Ptaki, przeł. Bog. Butrymowicz, Kraków 1922.

6) Plautus: Bracia Menaechmi, przeł. Gust. Przychocki, Kraków 1924. Plautus: Kupiec, przeł. Gust Przychocki, Kraków 1927.

7) Aischylos: Prometeusz Skowany, przeł. Kasprowicz Kraków 1925.

8) Homer, Iliada, w przekł. Fr. Ks. Dmochowskiego, Kraków 1927.

9) Plutarch z Cheronei: Żywoty sławnych mężów, przekł. Gólańskiego, Kraków.

10) Platon: Uczta, przeł. Wład. Witwicki, Lwów - Warszawa 1924.

11) Zieliński: Historja kultury antycznej w zwięzłym wykładzie t. 2, Kraków Warszawa, 1922, 1924.

12) Plutarch, Żywoty Cycerona i Demostenesa, zast Nagórzański Lwów, 1911.

13) Sinko: Od Olimpu do Olimpji, wrażenia i rozważania z podróży greckiej, Lwów-Warszawa 1928.

14) Wergiljusz: Eneida w przekł. ks. Tad. Kuryłowskiego, Kraków 1924.

15) Morawski: Zarys literatury rzymskiej, Kraków 1922.

16) Zieliński: Z życia idei, studja i szkice, Serja I. Zamość 1925.

17) Przychocki: Kultura klasyczna w kulturze współczesnej, Warszawa-Kraków. 1929.

18) Ćwikliński: Spuścizna Greków i Rzymian, wykład wstępny, Warszawa 1920.

19) Hezyoda Tarcza Heraklesa, przeł. Górski, Warszawa 1919.

20) Hauptmann: Grecka wiosna, przeł. Sylbersteinowa, Warszawa 1910.

21) Zieliński: Piękna Helena, studjum z cyklu: Współzawodnicy chrześcijaństwa. Zamość 1921.

22) Zieliński: Chrześcijaństwo starożytne a filozofja chrześcijańska. Szkic z cyklu: Współzawodnicy chrześcijaństwa, Zamość 1921.

23) Zieliński, Idea Polski w dziełach Sienkiewicza, Zamość 1920.

W ciągu 6 miesięcy wypożyczyli uczniowie klasy VII i VIII książek 27, a to 11 uczniów kl. VIII książek 13, ucz. kl. VII książek 14.

Podobnie jak w ubiegłym r. szk. płacili członkowie miesięcznie po 10 gr. na Bibljoteczkę Kółka Filologicznego.

Wkładki uczniów przyniosły w obecnym roku szkolnym 28 zł. 40 gr. a to:

MIESIĄC	kl. VI	kl. VII	kl. VIII	Razem
październik 1930	1·00	2·10	2·40	5·50
listopad 1930	0·60	1·50	2·50	4·60
grudzień 1930	0·80	2·90	2·50	6·20
styczeń 1931	1·00	0·40	2·50	3·90
luty 1931	—	1·90	2·50	4·40
marzec 1931	0·80	—	2·50	3·30
kwiecień 1931	0·50	—	—	0·50
Suma	4·70	8·80	14·90	28·40

Dochody		Rozchody	
1) Saldo z r. 1929/30 . . .	1·78	1) kupno książek .	12·33
2) wkładki uczniów . . .	28·40	2) oprawa 11 tomów	12·50
3) kary za przetrzymanie książ.	1·60		
Suma dochodów	31·78	Suma rozchodów	24·83
„ rozchodów . . .	24·83		
Saldo dn. 31 maja 1931 . .	6·95		

4. Kółko historyczne.

Do kółka należeli uczniowie klas V-VIII, którzy w związku z nauką historji przygotowywali referaty, przedstawiające, bądź postacie historyczne, bądź omawiające szerzej pewne zagadnienia historyczne, albo wreszcie pewną epokę historyczną.

Posiedzenia odbywały się w miarę zgłoszonych referatów, które uczniowie przygotowywali na podstawie dostarczonych im dzieł. Po referatach odbywała się dyskusja pod kierownictwem opiekuna Kółka. Posiedzeń było 12. Wygłoszono i umówiono następujące referaty.

1) Polska i Gdańsk, 2) Stanisław Żółkiewski, 3) Stefan Batory, 3) Jenerał Chłapowski, 5) Powstanie listopadowe, 6) Powstanie styczniowe, 7) Jan Sobieski, 8) Wielcy artyści, 9) Polscy artyści, 10) Dzieje marynarki w Polsce, 11) Szkice historyczne Szajnochy, 12) Józef Piłsudski jako budowniczy Państwa.

Opiekunem kółka był naucz. F. Lercher

d) Wychowanie społeczne.

Wychowanie społeczne młodzieży tutejszego Zakładu przejawiało się w działalności kilku instytucyj, jak gminy klasowe, kasa oszczędności Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej i Koło Ochrony Przyrody.

1. Gminy klasowe.

Gminy klasowe istniały zorganizowane we wszystkich klasach z wyjątkiem kl. I-szej. Każda gmina układała sobie własny statut i regulamin czynności, który zatwierdzał opiekun klasy. Na podstawie regulaminu wybierano zarząd gminy i odpowiednie komisje.

Działalność gminy obejmowała we wszystkich klasach następujący zakres czynności: utrzymywanie i przestrzeganie porządku w obrębie klasy i budynku szkolnego, czuwanie nad karnością podczas przerw i zebrań klasowych, załatwienie sporów koleżeńskich, rozciąganie stałego nadzoru nad wzajemnem zachowaniem się poza szkołą, załatwienie wszelkich spraw związanych z wewnętrznem życiem klasy, zbieranie wkładek na cele organizacyj szkolnych, prowadzenie akcji oszczędnościowej i akcji pomocy koleżeńskiej.

Gminy klas wyższych miały utworzone w tym celu osobne sekcje, jak: sekcję karności i porządku, oszczędnościową, pomocy naukowej i obchodową (urządzaniu uroczystości szkolnych).

Działalność samorządu gminnego rozwijała się w roku sprawozdawczym coraz intenzywniej i zaznaczyła swój wpływ bardzo dodatni w dziedzinie utrzymania porządku i karności w zakładzie i poza zakładem. Dość wspomnieć, że w ciągu roku szkolnego nie było żadnej sprawy dyscyplinarnej, którą musiałaby załatwiać Rada Pedagogiczna i podkreślić należy, że z chwilą wprowadzenia samorządu zmniejszyła się wogóle liczba wykroczeń przeciw zachowaniu się uczniów. Młodzież szkolna, rządząc się sama, w poczuciu odpowiedzialności za swe postępowanie i zachowanie, następnie w poczuciu obowiązków na nią przez szkołę włożonych, widocznie zrozumniała, że winna jest posłuszeństwo wybranym przez siebie władzom, spełniała wszelkie zarządzenia władz szkolnych chętnie i bez sprzeciwu, bo czuwała nad tem jej władza gminna. Poziom życia koleżeńskiego podniósł się przytem bardzo znacznie, a życie społeczne klasy przybrało konkretne kształty.

Działalność gminy należy od jej organizacji i od opieki roztaczanej nad nią przez wychowawcę klasy, którzy mając dobrze zorganizowaną gminę może oprzeć na niej całą swą pracę wychowczą nad kształceniem i urabianiem charakterów swych wychowanków.

Jako przykład początkowej pracy w gminie szkolnej Dyrekcja przytacza sprawozdanie zarządu gminy kl. II. Gmina zorganizowana w listopadzie 1930 r. opracowała sobie statut na podstawie pogadanek przeprowadzonych z uczniami kl. II o celu i zadaniach gminy klasowej przez opiekuna klasy. W myśl statutu wybory odbyły się 2 razy w roku do Zarządu i Sądu koleżeńskiego.

Zarząd odbył 8 posiedzeń, załatwiając sprawy bieżące, sąd koleżeński załatwił 6 spraw koleżeńskich.

Celem poznania celu samorządu uczniowie opracowali na podstawie dostarczonych im źródeł rozmaite zagadnienia dotyczące samorządu gminnego, nad któremi przeprowadzono na zebraniach pod kierunkiem opiekuna klasy dyskusje. Referaty wygłosili: 1) Ginsberg Simon: Stosunek ucznia do gminy 2) Hucajluk Orest: O sądzie koleżeńskim 3) Perlman Seweryn: Zasady dobrego zachowania 4) Knopfholz Jakób: O oszczędności 5) Sławny Kazimierz: O utrzymywaniu porządku i czystości 6) Vogelgesang Jan: O samopomocy koleżeńskiej 7) Bieler Herman: O patronie gminy A. Mickiewiczu 8) Frauenglas Juljusz: Liga Obrony Pow. i Przeciwgaz. Państwa 9) Bryk Henryk: Życiorys Marszałka J. Piłsudskiego 10) Nakoneczny Władysław: Liga Ochrony przyrody.

Gmina czuwała nad porządkiem i karnością w klasie, urządziła dwie wycieczki w okolicę Tarnopola i do Zbaraża, płacąc za najbiedniejszych kolegów koszta podróży.

Gminy klas wyższych przejawiają działalność swą w zakresie wszelkich spraw związanych z życiem klasy i szkoły.

2. Uczniowska Kasa Oszczędności.

Uczniowska Kasa Oszczędności, mająca na celu krzewienie i rozpowszechnianie wśród uczniów idei oszczędzania, jest bardzo ważnym czynnikiem wychowawczym, zasługującym na usilne poparcie nietylko szkoły ale także rodziców młodzieży szkolnej. Dyrekcja zakładu, kierownik U. K. O. i wychowawcy poszczególnych klas chętnie biorą na siebie trud propagowania i prowadzenia agend tej instytucji, dla której rodzice uczniów może niezawsze i nie wszyscy okazują należyte zrozumienie. Nawet w najcięższych warunkach życiowych rodzice winni dziecku swemu dawać kilka groszy na wkładkę do U. K. O., aby w ten sposób współdziałać ze szkołą i wyrabiać u młodzieży przyzwyczajenie do oszczędzania.

Organizacja U. K. O.

Zbieranie składek oszczędnościowych odbywa się w ten sposób, że uczniowie składają pieniądze, zaoszczędzone w dowolnej kwocie, na ręce swoich opiekunów klas, którzy z końcem

każdego miesiąca oddają zebrane sumy wraz z odpowiedniemi wykazami uczniów kierownikowi U. K. O. — Uczeń, posiadający przynajmniej 2 zł., otrzymuje na własne imię i nazwisko wystawioną książeczkę wkładkową P. K. O.

Wszystkie książeczki wkładkowe zdeponowane są w kancelarji Dyrekcji gimn., a skoro składki groszowe jakiegoś właściciela książeczki wkł. urosną do kwoty, wynoszącej całkowitą ilość złotych, kierownik kasy odsyła pieniądze te do P. K. O., która daną kwotę wpisuje do odnośnej książeczki wkładkowej. Podejmować pieniądze z U. K. O. wolno dopiero po opuszczeniu zakładu, przedtem zaś tylko w wyjątkowych wypadkach za zezwoleniem opiekuna klasy i kierownika U. K. O.

Sprawozdanie kasowe:

Do U. O. K. należało uczniów 78, z których książeczki wkładkowe posiada 62. Suma wszystkich składek wynosi 436·70 zł. z której to kwoty 422 zł. przypada na właścicieli książeczek wkładk. P. K. O., reszta w kwocie 14·70 na uczestników U. K. O., których składki nie dochodzą jeszcze do kwoty minimalnej (2 zł.), potrzebnej do otrzymania książeczki wkładk. P. K. O.

Szczegółowo przedstawia stan do końca maja b. r. następująca tabela:

Klasa	Liczba uczestn. U. K. O.	Książeczkę wkładkową P. K. O. ma:			
		uczn.	na kwotę w złotych		
			maksym.	min.	inne kwoty
I	—	—	—	—	
II	22	15	36_1	2_1	3_6, 5_2, 6_1, 7_1, 9_1, 12_1, 17_1,
III	20	11	140_1	2_6	3_1, 4_1, 5_1, 9_1,
IV	4	4	6_2	2_2	
V	11	11	30_1	2_8	3_2,
VI	2	2	7_1	2_1	
VII	9	9	3_1	2_8	
VIII	10	10	11_1	2_8	3_1,

Opiekunem Uczniowskiej Kasy Oszczędności jest prof. Ozjasz Graubart.

Koło Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej Państwa.

W zakładzie tutejszym istnieją dwa Koła L. O. P. P., jedno złożone z nauczycieli, drugie z uczniów.

Prezesem Koła pierwszego jest Dyrektor Zakładu, opiekunem drugiego oraz sekretarzem i skarbnikiem pierwszego nauczyciel inż. Syrek Jan.

W roku sprawozdawczym Koło I. liczyło 12 członków zwyczajnych, Koło II 200 członków.

Grono nauczycielskie opłacało tytułem wkładki członkowskiej po 50 gr. miesięcznie, uczniowie zaś 10 gr. miesięcznie. Pieniądze odprowadzono do Kasy Woj. Komitetu L. O. P. P. w Tarnopolu.

Zadaniem Koła drugiego było wyrobienie u uczniów przez odczyty, pogadanki, czytanie czasopism i książek traktujących o lotnictwie i obronie przeciwgazowej, przez wycieczki uczniów do istniejącej w Tarnopolu komory przeciwgazowej oraz modelarsko lotnicze, zrozumienia znaczenia i zainteresowania dla lotnictwa jako środka komunikacyjnego w czasie pokoju, a skutecznego środka obrony w czasie wojny.

W zakładzie nie istniała specjalna pracownia modelarsko-lotnicza z powodu braku funduszów na ten cel, jednak doceniając znaczenie modelarstwa w zainteresowaniu uczniów problemami lotnictwa i w wykryciu talentów lotniczych, zachęcono ich do budowy modeli lotniczych w domu, oraz pomagano radą i literaturą traktującą o modelarstwie lotniczem.

Specjalne zainteresowanie dla modelarstwa lotniczego okazali uczniowie: Runiewicz Jan z kl. IV, Filipczak Mieczysław z kl. VII oraz ś. p. Runiewicz Albin ucz. kl. VI.

Nieubłagana śmierć wyrwała z tutejszego Koła L. O. P. P. ucznia kl. VI Runiewicza Albina, który swemi niepospolitemi zdolnościami konstruktorskiemi rokował wielkie nadzieje na przyszłość. Nie było konkursu modeli lotniczych, na których ś. p. Runiewicz nie osiągałby wybitnych rezultatów swej pracy, nagradzanych kilkakrotnemi premjami w postaci pierwszych nagród. Brak ś. p. Runiewicza unicestwił cały szereg zamiarów, które w bieżącym roku szkolnym miały być wykonane.

Niemały wpływ na wzbudzanie zainteresowań dla lotnictwa wywierały filmy traktujące o lotnictwie, w których wyświetlaniu brali udział członkowie tut. Koła L. O. P. P. I tak dnia 5 września oglądała młodzież film p. t. „Serce lotnika“ zaś dnia 9 czerwca film p. t. „Młode Orły“

Dnia 24 stycznia zwiedzali członkowie L. O. P. P. wagon zawierający środki obrony przeciwgazowej.

Staraniem Wojewódzkiego Komitetu Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej Państwa urządzono w Tarnopolu dla uczniów szkół średnich kurs instruktorów III klasy, który trwał od dnia

8 do 21 czerwca 1931 r. W kursie, na którym wykładano historję walki gazowej, gazy bojowe, obronę indywidyalną, technikę walki gazowej, meteorologję, obronę L. O. P. P., ratownictwo, propagandę oraz wykonywano cały szereg ćwiczeń związanych z obroną przeciwgazową, wzięło udział 14-tu uczniów tutejszego zakładu, a mianowicie: Czajkowski Zenon, Dunajewski Kazimierz, Kostrakiewicz Edward, Łomnicki Aleksander, Tustanowski Roman, Weitz Jachiel uczniowie kl. VI-ej, Krzyżanowski Adam, Łajdziak Michał, Dziedzic Ignacy, Leśniowski Jan, Dzięgała Michał, Buczkowski Adolf, Dzisiów Ferdynand, Teitelbaum Adam, uczniowie klasy V-ej oraz Gelber Maksymiljan, uczeń klasy III-ej.

W dniach 5 i 6 czerwca odbyły się egzaminy dla uczestników kursu.

Dyplomy ukończenia kursu instruktorów III klasy otrzymali następujący uczniowie: Czaykowski Zenon, Dunajewski Kazimierz, Tustanowski Roman, Weitz Jachiel, Łomnicki Aleksander, Dziedzic Ignacy, Dzięgała Michał, Buczkowski Adolf, Krzyżanowski Adam, Dzisiów Ferdynand, Leśniowski Bolesław, Teitelbaum Otto, Łajdziak Michał.

Koło Ochrony Przyrody.

Doceniając znaczenie idei ochrony przyrody w ogólności zaś ochrony przyrody ojczystej w szczególności założono w tutejszym zakładzie Koło Ochrony Przyrody w dniu 16 kwietnia 1931 roku. Do Koła należy w bieżącym roku szkolnym 100 uczniów.

Ze względu na krótki czas trwania Koła (2 miesiące) ograniczono się w bieżącym roku szkolnym do czynności organizacyjnych, zakupienia odpowiedniej literatury oraz wygłoszenia kilku referatów przez opiekuna Koła mających zaznajomić członków z celami ochrony przyrody. Właściwa praca w Kole rozpocznie się w przyszłym roku szkolnym.

Opiekunem Koła był nauczyciel inż. Syrek Jan.

e) Wychowanie fizyczne.

Celem, do którego zdąża wychowanie fizyczne młodzieży w szkole jest zapewnienie jej zdrowia, większej zdolności do pracy, energji, jasnego poglądu na życie oraz własnego zadowolenia. Dążąc do zrealizowania powyższego celu, oparła się Dyrekcja Zakładu na planach ministerjalnych, które określając zakres i dobór ćwiczeń, dzieląc całokształt wychowania fizycznego na ćwiczenia cielesne czyli t. zw. gimnastykę, jako przedmiot obowiązkowy, oraz gry, zabawy i sporty jako przedmiot nadobowiązkowy. Gimnastyka odbywała się w godzinach porannych w wymiarze 3 godz. tygodniowo dla każdej klasy według sy-

stemu Linga w zastosowaniu W. Sikorskiego z uwzględnieniem wieku i stopnia rozwoju fizycznego.

Ćwiczenia gimnastyczne odbywały się w wynajętej na ten cel sali „Sokoła“, przyczem korzystano i z boiska Sokoła. Młodzież odbywała ćwiczenia w przepisanym przez Ministerstwo W. R. i O. P. stroju gimnastycznym.

W porze wiosennej, letniej i wczesną jesienią ćwiczenia odbywały się na boisku Sokoła.

Gry, zabawy i sporty jako przedmiot nadobowiązkowy odbywały się w godzinach popołudniowych. W pierwszem półroczu przeznaczono na gry i zabawy 3 godziny tygodniowo, w drugiem 6 godzin. Ponieważ w okresie jesiennym i zimą nie zawsze można było wykorzystać te godziny z powodu złej pogody i krótkiego dnia, zwiększono odpowiednio w porze letniej liczbę godzin.

W jesieni grała młodzież na boisku Sokoła w siatkówkę, koszykówkę, jordankę i palanta i uprawiała ćwiczenia lekkoatletyczne. Ćwiczenia te odbywały się trzy razy tygodniowo od godziny 15 - 17-tej.

W okresie zimowym uprawiała młodzież jazdę na łyżwach i saneczkach. Jak w roku ubiegłym, tak i w sprawozdawczym ułatwiła młodzieży korzystanie ze sportu łyżwiarskiego możność nabywania tanich kart sezonowych, które uzyskał Zakład od Powiatowego Komitetu P. W. i W. F.

Na wiosnę gromadziła się młodzież codziennie od godziny 15 do 19-ej na własnej przystani wioślarskiej, gdzie na sąsiednich błoniach miejskich uprawiała gry i zabawy oraz lekką atletykę, a równocześnie korzystała z kąpieli i z zamiłowaniem oddawała się sportowi wioślarskiemu. Zabawy i ćwiczenia te odbywały się codziennie, nie wyłączając dni świątecznych pod opieką i kierownictwem wychowawcy fizycznego zakładu.

Dogodny rozkład godzin i stale otwarta przystań umożliwiały młodzieży korzystanie z urządzeń pływalni i pozwoliły brać udział w grach i ćwiczeniach lekko-atletycznych. Frekwencja wynosiła przeciętnie 80 uczniów dziennie. Z gier uprawiano piłkę siatkówkę, szczypiórniaka i piłkę nożną. Młodzież z klasy I, II i III grała najchętniej w piłkę graniczną i palanta. Z ćwiczeń lekkoatletycznych uprawiano rzut dyskiem i oszczepem oraz pchnięcie kulą i skok w zwyż i dal.

Najbardziej rozpowszechnionym i najdostępniejszym dla młodzieży sportem było pływanie i wioślarstwo. Rozwój sportu pływackiego w zakładzie ułatwia własna pływalnia, zaopatrzona w pomost do nauki pływania, 2 wędki i 2 pasy korkowe. W roku sprawozdawczym nauczyło się pływać 18 uczniów, przeważnie z kl. I-szej i II-giej. Gimnazjalna przystań wioślarska posiada 3 łodzie typu płaskodenno-ślizgowego, z czego jedna łódź po-

siada 4 pojedyncze wiosła, a dwie inne dostosowane są do dwóch par wioseł.

Jak w latach ubiegłych tak i w roku bieżącym wszelkie naprawy około łodzi i przystani dokonała młodzież własnemi siłami, ucząc się przytem wielu praktycznych rzeczy, gdyż na całość tych robót składają się roboty ziemne, połączone z utrzymaniem brzegów i pogłębieniem dna rzeki, roboty stolarskie i malarskie.

Ażeby młodzież przyzwyczaić do samodzielnej pracy i ułatwić jej samowychowywanie się społeczne zorganizowano w roku bieżącym gimnazjalny klub sportowy „Pentatlon“, oparty na statucie zatwierdzonym przez Dyrekcję gimnazjum.

W skład Zarządu Klubu weszli: prezes Rokicki Stanisław, zastępca Czajkowski Zenon, sekretarz Mełech Zenon, skarbnik Kromp Józef, oraz jako członkowie: Wojtuś Jan, Radaczynski Tadeusz, Dunajewski Kazimierz, Dziedzic Ignacy. Do Komisji Rewizyjnej Klubu wybrano Weitza Jachiela, Filipczaka Mieczysława i Kostrakiewicza Edwarda.

Staraniem Klubu urządzono szereg zawodów w piłce siatkówce, tak międzyklasowych jak i z innymi zakładami, z których drużyna klasy VI wyszła zwycięzko. Zawody sportowe międzyszkolne w roku bieżącym nie odbyły się z powodu zajęcia boiska sportowego na Wystawę Regjonalną. Odbędą się one w jesieni, w miesiącu wrześniu 1931 roku.

Wychowaniem fizycznem kierował naucz. A. Szmilewski.

Hufiec szkolny P. W.

Praca w Przysposobieniu wojskowem rozpoczęła się z początkiem roku szkolnego. Na pierwszy stopień uczęszczało 15 uczniów, na drugi stopień 21. Ćwiczenia odbywały się dla stopnia I każdego poniedziałku od godz. 14·30 do 18·30, dla stopnia II każdego piątku od godz. 14·30 do godz. 18·30. Ponadto uczniowie I i II stopnia brali udział we wszystkich uroczystościach narodowych. W okresie zimowym od 28/I do 14/II odbył się kurs narciarski, w którym brali udział uczniowie naszego Zakładu a to: Batkowski Kazimierz, Grzegorzewicz Franciszek, Rokicki Stanisław i Ziółkowski Stanisław. Kurs zakończono zawodami, w których Rokicki Stanisław zajął 3 miejsce. W kwietniu odbyły się zawody strzeleckie z udziałem Rokickiego Stanisława i Czajkowskiego Zenona, od 19 do 21 maja odbyły się ćwiczenia bojowe dla stopnia II Tarnopol-Trembowla z biwakowaniem w Mikulińcach, które wykazały wytrzymałość i sprawne zachowanie się w czasie walki. Po skończonych ćwiczeniach w Trembowli zwiedzili uczniowie ruiny zamku i klasztoru. Z końcem maja odbył się 2-tygodniowy kurs Obrony Przeciwgazowej, w którym wzięli udział uczniowie: Czajkowski Zenon, Dunajewski Kazimierz, Tustanowski

Roman, Łomnicki Aleksander, Kostrakiewicz Edward, Weitz Joachim, Dzisiów Ferdynand, Łajdziak Michał, Krzyżanowski Adam, Dziedzic Ignacy, Leśniowski Jan, Dzięgała Michał, Teitelbaum Natan, Buczkowski Adolf. Do obozów letnich w okresie wakacyjnym zgłosili się: Filipczak Mieczysław, Pintz Eugenjusz, Skoropada Mikołaj, Partyka Kazimierz, Nakonieczny Józef, Baworowski Marjan i Rybak Jarosław. Rok szkolny zakończono egzaminem i ćwiczeniem nocnem.

Zakończeniem rocznej pracy w hufcu jest zwyczajnie święto P. W. i W. F., które w roku sprawozdawczym zostało odłożone na wrzesień z powodu zajęcia placu sportowego na Wystawę Rolniczo-Regjonalną.

Oficerem instrukcyjnym był kapitan Kruczkowski, opiekunem hufca z ramienia Zakładu był nauczyciel Alfred Wagner.

Drużyna harcerska.

Drużyna harcerska, założona w roku 1921 jako III tarnopolska drużyna harcerska im. ks. Józefa Poniatowskiego, grupuje w sobie młodzież zakładu od kl. I-VIII włącznie. Na początku roku należało do drużyny 51 uczniów, przy końcu 47, a to: z kl. I—18, II—4, III—4, IV—7, V—6, VI—2, VII—8, VIII—1, ubyli z kl. VI—2, i z kl. VIII—1.

W skład drużyny wchodziły 4 zastępy a to: zast. I „Mohortczyków“ z zastępowym Bogusławskim Stanisławem, zast. II „Zagończyków“ z zastępowym Nakoniecznym Józefem, zast. III „Skrzetuskich“ z zastępowym Dziedzicem Ignacym, zast. IV „Wołodyjowskich“ z zastępowym Baworowskim Marjanem.

W ciągu roku drużyna odbyła 18 odpraw zastępowych, 42 zbiórek drużyny, 114 zbiórek zastępów. W tem było 32 zbiórek w izbie, wycieczek zastępów połączonych z ćwiczeniami 82, wycieczek drużyny 4. Drużyna w ciągu roku szkolnego brała żywy udział w ruchu harcerskim, wysyłając swych przedstawicieli bądź to na odprawę instruktorów Komendy Chorągwi Lwowskiej i Walny Zjazd Z. O., bądź to na urządzone przez Komendę Hufca kursy W. F. i P. W. łucznictwa czy tańców narodowych. Z przedsiębiorstw dochodowych urządziła drużyna tego roku poraz pierwszy „św. Mikołaja“ po domach. Dnia 2 maja w czasie zjazdu sztafet harcerskich ze wszystkich środowisk województwa tarnopolskiego z adresami hołdowniczemi dla Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Ignacego Mościckiego, drużyna gościła w swej świetlicy delegatów 17 środowisk. Drogowskazem w pracy drużyny było „Prawo Harcerskie“. W porze zimowej i jesiennej odbywały się w „świetlicy“ pogadanki i odczyty z terenoznawstwa i historji ruchu harcerskiego. Zapowiedziany na rok bieżący Zlot Harcerstwa Podolskiego z okazji Wojewódzkiej Wystawy Regjonalnej wpłynął na znaczne podwyższenie tempa pracy.

Drużyna wykonała na Wystawę Regjonalną model obozu i model mostu linowego. Komendantem drużyny był Kazimierz Partyka, ucz. kl. VIII, a opiekunem z ramienia szkoły naucz. Antoni Szmilewski.

Sprawozdanie lekarza szkolnego.

Gmach szkolny wykazuje pewne braki higjeniczne. Zakład nie posiada sali gimnastycznej, ani boiska do ćwiczeń szkolnych, które odbywają się w sali „Sokoła". Braki te będą musiały być usunięte.

W ubiegłym roku szkolnym przeprowadzono 226 badań indywidualnych uczniów. Oprócz tego badano 112 uczniów, osobno się zgłaszających do badania ambulatoryjnego, przyczem udzielano uczniom rad i wskazówek.

Z chorób zakaźnych zaszły tylko sporadyczne wypadki zachorowań, które pozostawały w łączności z epidemją grypy i odry, panującą w mieście. Uczniowie chorzy, izolowani, powracali do zajęć szkolnych po upływie przepisanego czasu i po odbytej dezynfekcji, tak, że szkoła nie przyczyniła się w najmniejszym stopniu do szerzenia się chorób zakaźnych.

Wyniki badań indywidualnych podaje zamieszczona tabelka:

STAN ZDROWOTNY UCZNIÓW WEDŁUG SPRAWOZDANIA LEKARZA SZKOLNEGO.

Klasa	Ilość uczniów zbadanych	Odżywienie dobre	Odżywienie średnie	Odżywienie złe	Powiększenie gruczołów chłonnych zewnętrznych	Skrzywienie kręgosłupa	Krzywica	Wady serca	Przepukliny	GRUŹLICA			Stan zębów		Wad.wym.		Niedokrwistość (anemja)	Wzrok		SŁUCH		Liczba dzieci, kalek i ułomnych
										a) Płuc czynna (otwarta)	b) Nieżyt szczytów płucnych, gruźlica gruczołów śródpiersiowych	c) Kości	Próchnica zębów (zepsute zęby)	Z zębami zaplombowanemi lub zdrowemi	Jąkanie	inne		Cierpienia oczu	Wady wzroku	Cierpienia uszu	Wady słuchu	
I	51	16	28	3	7	3			1		7		35	16			7					
II	41	9	25	7	5						10		28	13			10	1				
III	35	12	17	6	13	2					10		14	21			10	1				
IV	21	6	13	2	6	1		1			4		9	12			4					
V	19	5	12	2				1			4		4	15			4	2			1	
VI	13	3	9	1	1						4		7	6			4		1			
VII	22	13	9	0	1	1					6		7	15			6	1	1		1	
VIII	24	13	11	0		1				1	5		13	11			5					
Ogółem	226	77	124	25	33	8		2	1	1	50		117	109			50	5	2		2	

Stan rozwoju fizycznego wykazuje dodatni wpływ intenzywnie prowadzonych ćwiczeń cielesnych oraz kąpieli natryskowych. Przyrost wagi i zwiększenie wzrostu uczniów, także przyrost obwodu klatki piersiowej stwierdzono w granicach normy, a nawet i wyżej normy.

Zadaniem, które lekarz szkolny miał ustawicznie na uwadze, było propagowanie zasad higjeny, pod tym względem nie pominięto żadnej sposobności w czasie przyjęć w gabinecie lekarskim i konferencyj z rodzicami.

Z okazji „Dni przeciwgruźliczych" wygłosił lekarz wykład na temat walki z gruźlicą, poczem młodzież oglądała w kinie „Podole" film propagandowy p. t. „Walka z gruźlicą".

Sprawozdanie lekarza-dentysty za rok szk. 1930/31.

Gabinet dentystyczny szkolny mieści się w lokalu Państw. Seminarjum Nauczyciel. Męskiego w Tarnopolu, zawiaduje nim lek. dent. Marja Kurmanowicz.

Wyniki oględzin uczniów

Klasa I	Klasa II	Ogólna liczba uczniów z innych klas, którym udzielono pomocy dentyst.	Ogółem
51	39	50	140

Z ogólnej liczby zbadanych	uczn.	zębów	
zupełnie zdrowe zęby miało . . .	35		
Czyści zęby codziennie . . .	82		
„ „ rzadko	43		
„ „ nigdy	15		
Zgryz prawidłowy	128		
„ nieprawidłowy	12		
Pnie do usunięcia po zębach . .	13	18	pni
Brak zębów stałych	—	—	
Ubytki do plombowania w zębach .	102	283	ubytk.
Przetoki (fistuły) przy zębach . .	8	9	przetok
Stan dziąseł prawidłowy . . .	96		
„ „ chorobliwy . . .	16		
Kamień (osad) obecny . . .	56		
Kamienia (osadu brak) . . .	94		

Dokonano rękoczynów:

	uczn.	zębów	
Założono plomb w zębach trzonowych	16	26	plomb
„ „ w siekaczach i kłach .	8	18	plomb
Pnie usunięto	3	5	pni
Zapalenie miazgi ew. zgorzeli wyleczono	21	25	przypadk.
Przetoki wyleczono	—	—	
Kamień (osad) usunięto . . .	38		
Wyleczono początki pyorzhei alveolaris (ropotoku zębodołowego) . .	3		
Usunięto zęby mleczne . . .	8	10	

Doprowadzono do porządku jamę ustną w szkole u 12 uczniów. Doprowadzoną do porządku jamę ustną poza szkołą w kl. I i II miało 3 uczniów.

	plomb	za koszty materjału zwrócono
Założono plomb porcelanowych . .	18	17 zł. 50 gr.
„ „ amalgamatowych .	18	20 „ — „
„ „ cementowych . .	8	6 „ — „
Ogółem	44	43 zł. 50 gr.

Uwagi: Pracę w ambulatorjum dentystycznem rozpoczęto w połowie grudnia 1930 roku. Zakład tutejszy korzystał z 5 godzin tygodniowo. Przeprowadzono dokładne badanie jamy ustnej u uczniów I i II kl. Udzielano pomocy dentyst. uczniom ze wszystkich klas, którzy zgłaszali się z bólem zębów (50 uczniom). Skierowano do kasy chorych i lekarza dent. kolejowego 13 uczniów. Stan higjeniczny jamy ustnej u zbadanych uczniów przedstawiał się ogółem dobrze.

Opieka pozaszkolna.

Opiece pozaszkolnej nad młodzieżą poświęcone były dwie instytucje: 1) Koło Rodzicielskie, 2) Bursa Polska im. Dr. M. Maciszewskiego.

Koło Rodzicielskie.

Zawiązane z inicjatywy Dyrektora Zakładu w ubiegłym roku szkolnym, rozwinęło Koło opieki rodzicielskiej w roku sprawozdawczym bardzo intenzywną działalność w kierunku opieki moralnej nad młodzieżą i pomocy materjalnej, niesionej zwłaszcza biednym uczniom.

Wyłoniony z Koła Rodzicielskiego Komitet Pań, zajął się dożywianiem uczniów, zwłaszcza dojeżdżających.

Dla prowadzenia dożywiania postawiono w jednej z ubikacyj gimnazjum kuchnię i zakupiono z funduszów Koła potrzebne urządzenie kuchenne. Sama akcja dożywiania rozpoczęła się w październiku i trwała do maja. W ciągu tego czasu rozdzielano uczniom podczas długiej pauzy o godz. 10·45 śniadania, składające się ze szklanki ciepłego mleka i bułki.

Uczniowie ubodzy otrzymywali śniadanie bezpłatnie, — zamożniejsi płacili po 2 lub po 3 zł. miesięcznie. Ze śniadań korzystało przez cały czas trwania akcji dożywiania przeciętnie 97 uczniów t. j. 42% ogółu młodzieży, uczęszczającej do tut. Zakładu. Śniadań wydano 17.460. Dożywianie prowadziły i czynne były przy rozdzielaniu mleka uczniom Panie: Dyrektorowa Pytlowa, Inspektorowa Hassowa, Rejentowa Filipczakowa, Inspektorowa Tomaszewska, Dyr. Solarska, P.Tyczyńska, P. Astowa, P. Abendowa, P. Huculakowa, P. Porębska, F. Kostrakiewiczowa i P. Samborska.

Dzięki dożywianiu podniósł się znacznie stan zdrowotny uczniów Zakładu, co też stwierdził lekarz szkolny podczas swoich badań. Jest to objaw bardzo pocieszający, a zarazem wymownie świadczący, że starania Koła nie poszły na marne.

Zarząd Koła pamiętał również o urządzeniu rozrywki dla starszej młodzieży. Odbyta w salach Sokoła zabawa taneczna dała, dzięki inicjatywie Pań Koła, dość pokaźny dochód na cele młodzieży, a mianowicie 600 zł.

Z kwoty tej udzielono tytułem subwencji 100 zł. gimnazjalnej drużynie harcerskiej oraz Bursie Polskiej 100 zł.

Poza akcją dożywiania wspierał Komitet Rodzicielski materjalnie ubogich uczniów, przychodząc im z pomocą przy zakupywaniu ubrania i obuwia.

Zarząd Koła odbył 6 posiedzeń, a na Walnem zebraniu członków Koła, odbytem dnia 7 marca roku sprawozdawczego, oprócz innych spraw bieżących, tyczących się wychowania i opieki nad młodzieżą — omawiano żywo projekt statutu Koła. Niektóre artykuły statutu uległy na wniosek członków modyfikacji.

Walne zebranie dokonało też wyboru nowego Zarządu. Skład jego przedstawia się następująco:

1.	P. Tyczyński Stanisław,	jako	prezes
2.	P. Insp. Hassowa	„	zastępczyni
3.	P. Stern Mojżesz	„	sekretarz
4.	P. Dyr. Pytlowa	„	skarbnik
5.	P. Solarska	„	członek Zarządu
6.	P. Dyr. Pytel	„	„ „
7.	P. Ast	„	„ „
8.	P. Dr. Auerbach	„	„ „
9.	P. Insp. Tomaszewska	„	„ „
10.	P. Rejen. Filipczakowa	„	„ „

11.	P. Gelber	jako członek Zarządu
12.	P. Kofflerowa	„ „ „
13.	P. Porębska	„ „ „
14.	P. Kostrakiewicz	„ „ „
15.	P. Prof. Lercher	„ „ „
16.	P. Prof. Wagner	„ „ „
17.	P. Prof. Szmilewski	„ „ „

Walne zebranie członków postanowiło również zorganizować kolonję wakacyjną dla uczniów z tem, by za 6-cio tygodniowy pobyt na letnisku wpłacali bogatsi uczniowie 90 zł., a biedniejsi 45 zł. Niedobór, jakiby wyniknął z urządzenia kolonji miało pokryć Koło, ewentualnie subwencja, o którą miano prosić Wydział Wojewódzkiego TOMa.

Ponieważ do Zarządu Koła wpłynęła nikła ilość podań uczniów, reflektujących na wyjazd, przeto Zarząd Koła na zebraniu, odbytem dnia 13 maja 1931 r. postanowił w obecnym r. szk. kolonji nie urządzać.

Sprawozdanie kasowe Komitetu Rodzicielskiego Państw. Gimn. I. im. W. Pola w Tarnopolu za czas od 1 września 1930 do 15 czerwca 1931.

Przychód:		Rozchód:	
1. Saldo z roku szk. 1930/31	416·00 zł.	1. Urządzenie kuchni, zakupno stołów i naczyń	384·90 zł.
2. Wkładki za rok szk. 1930/31	1075·00 „	2. Dożywianie uczniów (mleko, kakao, bułki, służąca)	1.056·54 „
3. Dar JWPani Insp. Hassowej	12·00 „	3. Subwencja dla Bursy Polskiej	100·00 „
4. Dochód z zabawy tanecznej	600.00 „	4. Subwencja dla drużyny harcerskiej	100·00 „
5. Ze śniadań	1.088·57 „	5. Zapomoga na ubrania biednym uczniom	100·00 „
Razem	3.191·54 zł.	Razem	1.741·44 zł.
		Saldo na r. szk. 1931/32 na książeczkę K. K. O.	1.450·10 zł.
Razem	3.191.54 zł.	Razem	3.191·54 zł.

Bursa Polska Polska im. Dra Maurycego Maciszewskiego.

Bursa Polska im. Dra Maurycego Maciszewskiego jest własnością Towarzystwa Bursy Polskiej. Prezesem jest dyrektor I Państ. Gimnazjum Dominik Pytel.

Zubożenie ludności wiejskiej i w konsekwencji zupełny niemal brak wpływu młodzieży wiejskiej do gimnazjum odbiły się niekorzystnie na Bursie Polskiej. Albowiem z jednej strony pogorszyła się płatność wychowanków mimo większej liczby zniżek, z drugiej strony zmniejszyła się dalej liczba wychowanków w porównaniu z latami poprzedniemi. Wskutek tego przy końcu bieżącego r. szk. było w bursie razem 32 wychowanków. Ubytek nastąpił kosztem młodzieży z Państw Gimn. II i III, natomiast pozostała niezmieniona liczba uczniów Gimn. I, a to 23 uczniów; z Gimn. II było 3 uczniów, z Gimn. III uczniów 5, ze Szkoły Handlowej T. S. L. 1 uczeń.

Opłata miesięczna wynosiła jak przedtem 60 zł., wpisowe 10 zł, ale zwiększyła się liczba zniżek. Pełną opłatę uiszczało 21 uczniów, 50 zł. uczeń 1, po 40 zł. uczniów 3, po 30 zł. uczniów 4, całkiem uwolnionych od opłaty było 2 uczniów, czyli uwolnień było 19%.

Bursa daje oprócz utrzymania nadzór i opiekę. Do pomocy w nauce mają uczniowie 5 map ściennych. Czas wolny od zajęć spędzają albo na podwórzu bursackiem, albo idą na przechadzkę, albo uprawiają sporty. To też pod względem wyrobienia sportowego wychowankowie Bursy Polskiej mają prym w gimnazjum. W razie niepogody grają na mandolinach, w szachy lub czytają książki.

Z powodu dalszego ubytku opłat i zmniejszenia subwencyj Zarząd Bursy także w bieżącym r. szk. nie mógł wykonać tak koniecznych dla higjeny budynku adaptacyj, jak wodociągi, klozety, umywalnie. Ograniczył się tylko do tego, aby uzupełnić urządzenie uczelni i jadalni przez naprawę starych i sprawienie nowych stołów i stołków. Nadto ściany ozdobiono barwnemi obrazami z historji polskiej.

Stan zdrowotny bursy był zupełnie normalny. Liczniejsze choroby przeważnie z zaziębienia ukazywały się tylko w porze chłodnej. Ale i te choroby nie mogły się rozszerzyć, bo chorych przenosi się natychmiast do odosobnionej od reszty bursy infirmerji. Poważniejszych chorób wogóle nie było wśród wychowanków.

Opiekę lekarską nad młodzieżą sprawował cały rok Dr. Karol Rozenfeld.

Prefektem bursy jest prof. I Państw. Gimn. Marjan Kosiak, który prowadził wszystkie czynności administracyjne i kancelaryjne, sprawował nadzór pedagogiczny i zarządzał budynkiem bursy.

VI. Kronika Zakładu.

2/9 — Początek roku szkolnego.
5/9 — Młodzież wzięła udział w filmie p. t. „Serce Lotnika“
11/9 — Młodzież wzięła udział w produkcjach wokalnych i deklamatorskich P. P. Orzelskich.
25/9-26/9 — Młodzież wyznań katolickich przystąpiła do spowiedzi i Komunji św.
28/9 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
18/10 — Zakład obchodził uroczyście 10-tą rocznicę odparcia najazdu Rosji Sowieckiej.
12/10 — Młodzież wzięła udział w przedstawieniu Teatru Krakowskiego p. t. Jaś i Małgosia.
19/10 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
25/10 — Zakład obchodził uroczyście 25-letnią rocznicę walki o szkołę polską.
27/10 — Zakład wziął udział w pokazie prac konkursowych z dziedziny rolnictwa, ogrodnictwa i hodowli.
1-3/11 — Ferje świąt W. W. Świętych.
9/11 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
11/11 — Zakład obchodził uroczyście 12-tą rocznicę powstania Państwa Polskiego.
13/11 — Zakład obchodził uroczyście święto swego patrona św. Stanisława Kostki.
26/11 — Młodzież wzięła udział w wyświetlaniu filmu naukowego z zakresu krajoznawstwa, przyrodoznawstwa i fizyki.
29-30/11 — Zakład obchodził uroczyście 100 rocznicę powstania listopadowego.
4/12 — Młodzież wzięła udział w wyświetlaniu filmu propagandowego p. t. „Walka z gruźlicą.
5, 6, 7, 12, 14/12 Wizytował Zakład J. W. Pan Stanisław Pająk, Okręgowy Wizytator Szkół.
12/12 — Młodzież wzięła udział w wyświetlaniu filmu naukowego staraniem Polskiego Czerwonego Krzyża.

14/12 — Młodzież wysłuchała odczyt, Dr. Danielskiego, Naczelnika Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia p. t. „Organizacja walki społecznej z gruźlicą“.

21/12 — Początek feryj świątecznych Bożego Narodzenia.

2/1 — Koniec feryj świątecznych Bożego Narodzenia.

13/1 — Zakład wziął udział w pogrzebie śp. Albina Kuniewicza, ucznia kl. VI tut. Zakładu.

18/1 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.

24/1 — Młodzież zwiedziła wagon, zawierający środki obrony przeciwgazowej.

30/1 — Koniec I półrocza i obchód imienin Pana Prezydenta.

12/2 — Młodzież wzięła udział w filmie naukowym w kinie „Podole“.

18/2 — Młodzież wzięła udział w odczycie o Polsce współczesnej, ilustrowanym filmem.

24/2 — Młodzież wzięła udział w odczycie i eksperymentach z zakresu hypnozy p. Ferrati'ego.

1/3 — Konferencje Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.

12-15/3 — Rekolekcje wielkopostne i Komunja św. dla uczniów tut. Zakładu.

19/3 — Zakład obchodził uroczystość imienin Pana Marszałka Józefa Piłsudskiego.

26/3 — Uczniowie wzięli udział w przedstawieniu p. t. „W górę serca“.

29/3 — Konferencja Grona nauczycielskiego z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.

1-13/4 — Ferje z powodu świąt Wielkanocy.

18/4 — Młodzież wzięła udział w wyświetlaniu filmu propagandowego o Pomorzu.

23/4 — Młodzież wzięła udział w wyświetlaniu filmu p. t. „Sybir“.

26/4 — Konferencje z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.

2/5 — Uroczysty poranek z okazji przypadającego w dniu następnym święta narodowego i państwowego Trzeciego Maja.

8/5 — Młodzież wzięła udział w wyświetlaniu filmu naukowego p. t. „Wyprawa na szczyt Ewerest“.

17/5 — Konferencja z rodzicami w sprawie postępów w nauce i zachowania się uczniów.
31/5 — Młodzież wzięła udział w obchodzie „Święta Dziecka“.
1-2/6 — Spowiedź i Komunja św.
9/6 — Młodzież wzięła udział w wyświetlaniu filmu propagandowego p. t. „Młode Orły“.
18/6 — Zakład obchodził uroczyście imieniny Dyrektora.
20/6 — Ostatni dzień nauki.
24/6 — Rozdanie świadectw rocznych.

---

†

Dnia 12 stycznia 1931 r. zmarł po długiej i ciężkiej chorobie śp.

ALBIN RUNIEWICZ

ucz. kl. VI.

Zmarły odznaczał się nadzwyczajną pracowitością i sumiennością w wykonywaniu obowiązków szkolnych i cieszył się uznaniem przełożonych i miłością kolegów.

Celował w pracach związanych z lotnictwem i był chlubą tutejszego Kółka I. O. P. P. Śmierć jego wzbudziła prawdziwy żal i smutek tak w Gronie nauczycielskiem jak i u kolegów, którzy tłumnie wzięli udział w pogrzebie dnia 13 stycznia 1931 r., odprowadzając zwłoki na wieczny spoczynek.

Cześć jego pamięci!

VII. Statystyka uczniów z końcem r. sz. 1930|31.

	W KLASIE								
1. Liczba uczniów:	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Razem
Wpisanych	51^{1}	42	35^{1}	21	20	15	23	29	232^{2}
W ciągu roku ubyło . .	1	3	3	2	1	4	3	—	17
Pozostało z końcem r. sz. 1930/31	50^{1}	39	32^{1}	19	19	11	20	25	215^{2}
2. Religja:									
Obrz. rzym.-kat. . . .	23^{1}	16	10^{1}	16	10	7	14	7	103^{2}
Obrz. gr.-kat. . . .	1	6	8	1	5	2	2	4	29
Ewangelicka . . .	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Mojżeszowa . . .	25	17	13	2	4	2	4	14	81
Razem	50^{1}	39	32^{1}	19	19	11	20	25	215^{2}
3. Według zamieszkania rodziców:									
Miejscowych . . .	39	25	20	9	5	7	8	12	125
Z powiatu tarnopolskiego .	2	4	3	4	8	1	8	2	32
Z okolic dalszych . .	9	10	9^{1}	6	6	3	4	11	58^{2}
Razem	50^{1}	39	32^{1}	19	19	11	20	25	215^{2}
Dojeżdżają koleją lub dochodzą ze wsi	4	5	5	2	6	1	4	1	28
4. Zatrudnienie rodziców:									
Roln. więksi posiad. ponad 50 ha	0^{1}	—	1^{1}	—	—	—	—	1	2^{2}
Roln. średni (5-50 ha)	5	3	2	5	1	1	7	1	25
Roln. małorolni (poniżej 5 ha)	—	4	6	5	5	1	5	7	33
Urzędnicy i oficjaliści rolni	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Robotnicy rolni . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Przemysłowcy . . .	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Rzemieślnicy . . .	5	7	4	—	1	1	—	—	18
Urzędnicy fabryczni i przemysł.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Robotnicy fabryczni i przemysł.	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Kupcy i przedsiębiorcy handl.	11	12	7	1	3	—	3	9	46
Urzędnicy handlowi i bankowi	1	3	—	—	—	1	1	1	7
Robotnicy i służba handlowa	1	—	1	1	—	—	—	—	3
Urz. komunikacji (poczta kol. i i.)	4	1	—	2	—	1	—	2	10
Służba i robotnicy komunikacji	3	4	3	2	4	1	1	1	19
Wojskowi stopni oficerskich	1	—	—	—	—	—	—	—	1

	W KLASIE								Razem
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Wojskowi stopni niższych .	2	—	4	—	2	—	—	—	8
Wolne zawody (lek. adw. itp.)	2	—	—	—	—	2	2	—	6
Profesorowie i nauczyciele .	2	1	1	—	1	—	—	1	6
Urzędnicy państw. i samorząd.	5	3	1	2	1	1	—	1	14
Służba i niżsi funkc. państw.	2	—	—	—	1	1	1	—	5
Rentjerzy i kapitaliści . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wyrobnicy	2	—	2	—	—	—	—	—	4
Służba domowa i usługi osob.	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Inne zawody	2	—	—	1	—	1	—	1	5
Razem	50^{1}	39	32^{1}	19	19	11	20	25	215^{2}
W liczbie powyższej:									
Synowie emerytów . .	1^{1}	—	2	1	3	2	1	3	13^{1}
Zupełne sieroty . . .	—	—	—	1	—	—	1	—	2
5. Według wieku:									
Urodzeni w roku 1921 . .	3	—	—	—	—	—	—	—	3
„ „ „ 1920 . .	30^{1}	3	—	—	—	—	—	—	33^{1}
„ „ „ 1919 . .	15	20	—	—	—	—	—	—	35
„ „ „ 1918 . .	2	12	18^{1}	—	—	—	—	—	32^{1}
„ „ „ 1917 . .	—	3	7	8	—	—	—	—	18
„ „ „ 1916 . .	—	1	5	3	5	—	—	—	14
„ „ „ 1915 . .	—	—	2	2	3	3	—	—	10
„ „ „ 1914 . .	—	—	—	6	5	3	4	—	18
„ „ „ 1913 . .	—	—	—	—	2	2	2	6	12
„ „ „ 1912 . .	—	—	—	—	3	2	8	6	19
„ „ „ 1911 . .	—	—	—	—	1	1	3	6	11
„ „ „ 1910 . .	—	—	—	—	—	—	2	5	7
„ „ „ 1909 . .	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Razem	50^{1}	39	32^{1}	19	19	11	20	25	215^{2}
6) Wynik klasyfikacji z końcem roku szk. 1930/31.									
Ukończyli klasę:									
Z postępem bardzo dobrym .	4	3	3	4	2	1	—	4	21
„ „ dobrym . .	15^{1}	9	2	6	3	4	9	9	57^{1}
„ „ dostatecznym .	20	18	16	3	6	3	8	9	83
„ „ dostat. z zastrzeż.	5	4	3	3	3	2	2	—	22
Nie uzyskali promocji . .	6	5	8	3	5	1	1	3	32
Nieklasyfikowani . . .	—	—	0^{1}	—	—	—	—	—	—
Razem	50^{1}	39	32^{1}	19	19	11	20	25	215^{2}

Prywatyści w wykładniku.

VIII. Statystyka egzaminów dojrzałości.

a) Eksterniści.

Termin jesienny 1930 r.

Na zasadzie zarządz. Kuratorjum O. S. L. z d. 7 paźdz. 1930 r. Nr. II.-7583/30 odbył się w tutejszym zakładzie przed Państwową Komisją Egzaminacyjną, zamianowaną zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 15 października 1930 r. Nr. II-15308/30 egzamin dojrzałości dla eksternów w terminie jesiennym 1930 r. pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu Dominika Pytla.

Do I-ej części egzaminu nie zgłosił się żaden kandydat.

Część pisemna II-ej części egzaminu odbyła się w dniach 20, 21, 22, 23 i 24 października 1930 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były nastąpujące:

Z języka polskiego (do wyboru)):

1) Sylwetki wielkich bohaterów narodowych w literaturze polskiej XIX i XX wieku.

2) Uwłaszczenie włościan na ziemiach polskich.

3) Zwycięstwo ludzkości nad przestrzenią (Rozwój środków komunikacyjnych i porozumiewawczych).

Z języka niemieckiego (do wyboru):

1) Die Minnesänger und ihre Rolle im Leben der ritterlichen Gesellschaft mit Berücksichtigung der bakannten Balladen.

2) Europa zur Zeit Napoleons.

3) Meine künftige Weltreise.

Z języka łacińskiego:

1) Cic. Pro Roscio Amerino, c. XXV.

Z matematyki:

1 Rozwiązać równanie:

$$(x^2 - 4x + 55) \log (x^2 - 4x + 55) - 3 = \frac{1}{100}$$

Trójkąf, którego bok a = 8·6 dm., a kąty przyległe $b = 54^0\ 36'$, $g = 72^0\ 48'$, wykonał zupełny obròt około boku a. Obliczyć powierzchnię bryły obrotowej.

Z języka greckiego:

Xen. Cyr.-VIII 517·20.

Część ustna drugiej części egzaminu odbyła się dnia 29-go października 1930 r.

Uzyskali świadectwo dojrzałości:

1) Czartoryski Zygmunt, rel. rzymsko-kat. ur. dnia 1 lutego 1906 r. w Basiówce.

2) Kupferwasser Maurycy, rel. mojżeszowej, ur. dnia 11-go listopada 1910 r. w Tarnopolu.

Termin wiosenny 1931 r.

Na podstawie zarządzenia Kuratorjum O. S. L. z dnia 12-go marca 1930 r. Nr. II. - 2243/30 odbył się w tutejszym zakładzie przed Komisją Egzaminacyjną, zamianowaną zarządzeniem Kuratorjum O. S. L. z dnia 18 marca 1931 Nr. II. - 3478/31 egzamin dojrzałości dla eksternów w terminie wiosennym 1931 r. pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu Dominika Pytla.

Pierwsza część egzaminu odbyła się dnia 20 marca 1931 r.

Część pisemna II-ej części egzaminu odbyła się dnia 23, 24, 25, 26 i 27 marca 1931 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były następujące:

Z języka polskiego (do wyboru):

1) Świat starożytny w polskiej literaturze starożytnej,

2) Mistycyzm trzech wieszczów,

3) Miecz a pług.

Z języka niemieckiego (do wyboru):

1) Wer fest auf dem Sinne beharrt, der bildet die Welt sich,

2) Weimar als Hauptstadt des deutschen Geisteslebens im 18 Ih,

3) Unsere modernen Verkehrsmittel.

Z języka łacińskiego:

Sallustius Crispus, Bellum Catilinae (frg.)

Z matematyki:

1) Rozwiązać układ równań:

$$10\ x^{\frac{2}{y-1}} - 1001\ x^{\frac{2}{y-1}} + 100 = 0$$

$$10^{y-1} = 0{\cdot}01\ x$$

2) Promień koła r = 4 cm. przedłużyć o 1 cm., z punktu końcowego nakreślić taką sieczną, by jej odcinek, leżący wewnątrz koła, był dwa razy większy od odcinka zewnętrznego. Jaki kąt tworzy owa sieczna z przedłużeniem promienia?

Z języka greckiego:

Herodot Historiae (frg)

Część ustna II części egzaminu dojrzałości odbyła się dnia 31 marca 1931 r.

Uzyskał świadectwo dojrzałości:

Liebergall Leo, rel. mojżeszowej, ur. dnia 3 października 1908 r. w Zbarażu.

b) Uczniowie tutejszego Zakładu.

Zwyczajny egzamin dojrzałości z uczniami tutejszego Zakładu odbył się przed Państwową Komisją egzaminacyjną, zamianowaną zarządzeniem Kuratorjum O. S. L z dnia 22 kwietnia 1931 r. Nr. II. - 2697/31 pod przewodnictwem Dyrektora Zakładu.

Część pisemna egzaminu odbyła się dnia 4, 5 i 7 maja 1931 r.

Tematy wypracowań piśmiennych były następujące:

Z języka polskiego (do wyboru):

1) Troska o dobro Rzeczypospolitej w literaturze staropolskiej,

2) Wykazać, iż twórcą prawdziwej poezji jest ból: (Motto: Nie narodzi się hymn, jeśli serce nie pęknie z boleści" A. Lange),

3) Rozwinąć myśl zawartą w słowach Józefa Piłsudskiego: „Idą czasy, których znamieniem jest wyścig pracy, jak niegdyś był wyścig żelaza, jak niegdyś był wyścig krwi.

Z historji (do wyboru):

1) Tradycje dziejowe przymierza polsko-francuskiego,

2) Stosunek Gdańska do Polski współczesnej,

3) Marszałek Piłsudski jako budowniczy Odrodzonej Polski.

Z języka łacińskiego:

Cicero: De lege agraria, oratio II 8-9.

Z matematyki:

1) Trzy bezpośrednio po sobie następujące liczby szeregu naturalnego wyrażają długości boków trójkąta prostokątnego. Rozwiązać ten trójkąt, podając jego boki i kąty.

2) Na kuli opisany jest stożek równoboczny; wyznaczyć stosunek 1) powierzchni 2) objętości tych brył.

Egzamin ustny odbył się w dniach 18, 19 i 20 maja 1931.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

1) Abend Samuel, rel. mojż., ur. dnia 12. X. 1913 r. w Podwołoczyskach.

2) Ast Arnold, rel. mojż., ur. dnia 19. XI. 1913 r. w Tarnopolu.

3) Bieler Joachim Leon, rel. mojż., ur. dnia 13. V. 1913 r. w Tarnopolu.

4) Birnberg Maks, rel. mojż., ur. dnia 3. VII. 1911 r. w Tarnopolu.

5) Czaplicki Józef Jan, rel. rzym.-kat., ur. dnia 18. I. 1910 r. w Krakowie.

6) Dick Pejsach, rel. mojż. ur. 7. X. 1911 r. w Mikulińcach.

7) Ehrenkranz Mayer, rel. mojż., ur. dnia 17. IV. 1913 r. w Tarnopolu.

8) Fuchs Karol, rel. mojż.. ur. dnia 20. V. 1913 r. w Komarnie.

9) Günsberg Jachiel Leib, rel. mojż., ur. dnia 15. VIII. 1911 r. w Tarnopolu.

10) Horwath Jan, rel. rzym.-kat., ur. dnia 17. XII. 1910 r. w Kozówce.

11) Karpf Mojżesz, rel. mojż., ur. dnia 25. XI. 1912 r. w Drohobyczce.

12) Kowal Paweł, rel. grecko-kat., ur. dnia 4. III. 1913 r. w Kobyli.

13) Laskowski Bronisław Józef Marceli, rel. rzym.-kat., ur. dnia 30. XI. 1910 r. w Berezowicy Wielkiej.

14) Ochs Norbert, rel. mojż., ur. dnia 12. I. 1912 w Tarnopolu.

15) Olender Piotr, rel. rzym.-kat., ur. dnia 19. V. 1912 r. w Petrykowie.

16) Pfeffer Samuel, rel. mojż., ur. dnia 31. III. 1912 r. w Husiatynie.

17) Schönberg Jakób Hirsch, rel. mojż., ur. dnia 14. IX. 1910 r. w Kopyczyńcach.

18) Speiser Adolf, rel. mojż, ur. dnia 10. III. 1911 r. w Tarnopolu.

19) Szutt Jan, rel. rzym.-kat., ur. dnia 22. XII. 1911 r. w Nastasowie.

20) Włosek Kazimierz, rel. rzym.-kat, ur. dnia 1. XI. 1912 r. w Janowie.

Zestawienie

wyników zwyczajnego egzaminu dojrzałości w terminie wiosennym 1931 r.

1) Ilość uczniów kl. VIII wedle końcowej klasyfikacji	25
2) Ilość kand. zdających egz. dojrzałości po raz drugi	1
3) Z nich dopuszczono do egzaminu dojrzałości . . .	23
4) Nie dopuszczono do egzaminu dojrzałości	3
5) Reprobowano na podstawie wyników piśmiennego egzaminu dojrzałości	2
6) Dopuszczono do ustnego egzaminu dojrzałości . .	21
7) Reprobowano na podstawie ustnego egz. dojrzałości	1
8) Otrzymało ogółem świadectwo dojrzałości . . .	20

IX. Wykaz uczniów w roku sprawozdawczym.

Uwaga: W grupie pod literą A. wymienieni są uczniowie, którzy ukończyli klasę z postępem bardzo dobrym, pod literą B. z postępem dobrym, pod literą C. z postępem dostatecznym, pod literą D. nieuzdolnieni, pod literą E. uczniowie, którzy opuścili zakład w ciągu roku szkolnego.

KLASA I. (50[1]).

A. Fritz Ryszard Mieczysław, Stern Henryk, Tarnawski Stanisław Kazimierz, Tomaszewski Wiesław Antoni.

B. Ast Bernard, Czereda Tadeusz, Eichen Karol Emil, Gelber Zygmunt, Gorczyński Jan Kazimierz, Hertman Dawid, Katzner Erich, Klahr Schaje, Koźmiński Stefan, (pryw.) Kritz Abraham, Marzec Zygmunt, Moszkowicz Szymon, Parill Markus, Pączek Grzegorz, Schorr Selig Juda, Schwarz Moszek.

C. Alperowicz Mojżesz, Bożkiewicz Józef Mieczysław, Chuderski Aleksander Walerjan, Daum Oskar Henryk, Dijuk Józef Eugenjusz, Gałandzi Samuel, (zastrz. z łaciny) Hawle Marjan (zastrz. z łaciny), Karausz Żarko, Klein Herman, (zastrz. z matematyki) Koffler Ludwik Marjan, Krell Michał, Kupferwasser Dawid, Oskroba Bronisław Tadeusz, Pinc Stanisław Franciszek, Sambor Tadeusz Ferdynand, Samborski Rudolf Kazimierz, Schächter Lipe, Skibiński Szczepan, Solarski Juljusz Antoni Tomasz, Szatkowski Janusz Kazimierz, Teiber Maksymiljan Robert (zastrz. z matematyki), Thumim Asriel, Walter Stanisław Marjan, Wychrysta Tadeusz Ludwik, (zastrz. z łaciny) Zuckerman Chaim Jakób.

D. Hellreich Markus, Krupa Michał Józef, Musiał Antoni, Scharf Naftali, Szostak Roman, Vogelman Baruch Majer.

E. Terlecki Ludwik (9/5 1931.)

KLASA II. (42).

A. Bieler Herman, Hucajluk Orest, Perlman Seweryn,

B. Bryk Henryk, Günsberg Simon Samuel, Heś Michał, Jaroszewski Adolf, Knopfholz Jakób Alehrejsch, Siekierka Kosma, Sławny Kazimierz, Teichholz Salomon, Wigórski Antoni.

C. Auerbach Markus, Brumm Jehuda, Czaczkes Hirsch, Fieglar Alojzy Jakób, (zastrz. z matematyki), Frauenglas Juljusz, Huculak Adam Zdzisław, (zastrz. z jęz. niemieckiego), Köppel Herman, Nakoneczny Władysław, Paszkowski Bohdan Jarosław, Pawliszyn Bolesław Kasper, Sass Phöbus, Sąsiadek Tadeusz,

Sternberg Markus Mendel, (zastrzeż. z matematyki), Szkwarkowski Wilhelm, Szmorąg Franciszek, Teiber Rubin, (zastrzez. z jęz. łacinskiego), Teichholz Franciszek, Vogelgesang Jan Augustyn, Zaremba Edmund Adolf, Chmielewski Zenobius Orest, Czornomaz Daniel, Wons Oleg Mirosław.

D. Krupa Mieczysław Marjan, Kurz Moses, Vogel Markus, Weinstein Mojżesz Salomon, Wowk Mirosław.

E. Iwasiuta Adam, 10/9 1930, Jeż Henryk 12/1 1931, Ruszkowski Kazimierz 21/3 1931, Szełepko Bohdan 15/4 1931.

KLASA III. (35[1])

A. Bełza Michał, Pytel Adam, Tutkaluk Roman.

B. Boszkiewicz Tadeusz, Dörn Wilhelm.

C. Berkowicz Joachim, Dackowski Bohdan, (zastrz. j. łacinski), Drohobycki Włodzimierz, Dzisiów Marjan, Fleischfarb Samuel, Frauenglas Izrael, Futujma Stefan, Gelber Maksymiljan, Gruberg Izak, Lehrer Boruch, Łewyćkyj Piotr, Pikholz Stanisław, (zastrz. j. polski), Pricak Emil, Scharfspitz Herman, Schmirer Izak, Stelmach Maksym (zastrz. j. polski), Szczerbań Roman, Teitelbaum Moritz, Wolfenhaut Maks.

D. Blatter Srul, Grabowski Kazimierz, Koffler Edward, Liebergall Abraham, Surówka Kazimierz, Taurydźkyj Stefan, Wowk Michał, Wróbel Jan.

E. Birnbaum Ryszard 15/4 1931, Szaper Adam 28/2 1931, Węgliński Stanisław 16/4 1931.

KLASA IV. (21).

A. Hass Jerzy Antoni, Kita Adolf, Maison Adam Leonard, Szady Józef.

B. Dobrucki Aleksander, Jasiński Aleksander, Olender Franciszek, Porębski Władysław Piotr, Rubin Władysław, Winter Emanuel.

C. Kaszuba Jan, Pietrasz Jan, Przewięda Adam (zastrz. z matematyki), Runiewicz Jan Kazimierz, Terlecki Włodzimierz (zastrz. z j. polskiego) Wychrysta Józef Zygmunt, (zastrz. z j. greckiego).

D. Koblański Józef, Marbach Bernard, Szady Władysław,

E. Kaniuk Juljusz (15/4 1931), Łypka Wasyl (15/4 1931.

KLASA V. (20).

A. Białowąs Mikołaj, Eisenberg Salomon.

B. Buczkowski Adolf, Dzisiów Ferdynand Jan, Dziedzic Ignacy.

C. Biskupski Stanisław, (zastrz. z matematyki), Dzięgała Michał, (zastrz. z j. greckiego), Köppel Aleksander, Krzyżanowski Adam, (zastrz z j. polskiego), Łajdziak Michał, Leśniowski Jan Bolesław, Matuszkiewicz Roman, Steiger Moses, Teitelbaum Natan.

D. Batkowski Jan Konstanty, Chudzij Eugenjusz, Horbatyj Jarosław, Sołobodziński Włodzimierz, Tyczyński Felicjan Józef,

E. Blatt Dawid, (15/11 1931).

KLASA VI. (15).

A. Weitz Jachiel.

B. Dunajewski Kazimierz, Kostrakiewicz Edward Michał, Kromp Mieczysław, Tustanowski Roman Jan.

C. Czaykowski Zenon, Grubiak Franciszek Stanisław (zastrz. z matem.), Isserles Israel, Łomnicki Aleksander, Mełech Zenobjusz (zastrz. z j. polsk.)

D. Jaciuk Władysław.

E. Czupilowski Włodzimerz, 30/I 1930., Dolny Teofil, 24/4 1931., Runiewicz Józef Michał, 12/1 1931., Ziółkowski Stanisław, 24/4 1931.

KLASA VII. (23).

B. Bogusławski Aleksander Stanisław, Filipczak Mieczysław Adam, Mróz Józef, Partyka Kazimierz, Pintz Eugenjusz, Pytel Paweł, Skoropada Mikołaj, Wachtel Salomon, Weinstock Dawid.

C. Baworowski Marjan, Buczkowski Ludwik, Góralski Jan, Gross Joachim, Nakonieczny Józef, Perlman Selig, Radaczyński Tadeusz, (zastrz. j. pol.), Rokicki Stanisław, (zastrz. mat.) Rybak Jarosław, Wojtuś Jan.

D. Onuferko Aleksander.

E. Grzegorzewicz Franciszek, 16/4 1931, Mazurek Jan, 20/II 1931, Sąsiadek Stanisław, 16/4 1931.

KLASA VIII. (25).

A. Ehrenkranz Meyer, Fuchs Karol, Ginsberg Jachiel Leib, Karpf Mojżesz.

B. Abend Samuel, Bieler Joachim Leon, Horwath Jan, Kahane Jakób, Laskowski Bronisław Józef Marceli, Olender Piotr, Schönberg Jakób Hirsch, Speiser Adolf, Włosek Kazimierz Bogusław.

C. Ast Arnold, Birnberg Maks, Brauner Izydor, Czaplicki Józef Jan, Kowal Paweł, Obuchowskyj Emiljan Juljan, Ochs Norbert, Pfeffer Samuel, Szutt Jan.

D. Procyk Jarosław, Stadnyk Roman, Wyspiański Tadeusz Bolesław Stanisław.

W Tarnopolu, dnia 28 czerwca 1931 r.

Dyrektor:
Dominik Pytel.

Wykaz podręczników szk. na r. szk. 1931/32.

Kl. I.

Religja rz.-kat.: Szydelski-Thullie, Opowiadania bibl. katechetyczne T. I.

Religja mojż.: I. ks. Mojżesza.

J. polski: J. Balicki-St. Maykowski, Kraj lat dziecinnych, Lehr-Spławiński i Kubiński, Gramatyka języka pol.

J. łaciński: Frączkiewicz-Bednarowski, Pierwsza książka łacińska, wyd. 2, 1928, Gramat. łacińska, Samulewicz-Jus cz. I. 1929.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych cz. I.

Geografja: Romer Eugenjusz, Geografja.

Przyrodoznawstwo: Nussbaum i Hilarowicz, Zoologja na klasy niższe. Dr. Józef Rostafiński, Botanika na klasy niższe.

Matematyka: Banach S., Sierpiński W. i Stożek W., Arytmetyka i geometrja dla kl. I. szkół średnich.

Kl. II.

Religja rz.-kat.: Szydelski-Thullie, Opowiadania bibl. katechetyczne T. II.

Religja mojż.: II ks. Mojżesza.

J. polski: J. Balicki-St. Maykowski, Będziem Polakami. Gramatyka jak w I kl.

J. łaciński: Frączkiewicz-Bednarowski, Druga książka łacińska 1929, Gramatyka jak w I kl.

J. niemiecki: Jakóbiec i Leonhardt, Pierwsza książka do nauki jęz. niemieckiego.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych cz. II.

Geografja: Romer Eug. i M. Polaczkówna, Pogadanki krajoznawcze, A. Nałkowska, Geografja cz. III.

Przyrodoznawstwo: Hubert S. i Strycharski I., Z życia zwierząt, cz. I. Ptaki. Botanika jak w klasie I-ej.

Matematyka: Banach S., Sierpiński W. i Stożek W., Arytmetyka i geometrja dla kl. II. szkół średnich.

Kl. III.

Religja rz.-kat.: Szydelski-Thullie, Opowiadania bibl. katechetyczne T. III.

Religja mojż.: N. Szyper, Hist. biblijna cz. II i III.

J. polski: J. Balicki i Maykowski, „Miej serce". Lehr Spławiński i Kubiński, Gram. jęz. pol.

J. łaciński: Dr. Jerzy Kowalski, Czytania łacińskie 1931, Szczepański i Pilch, Ćwiczenia polsko-łacińskie, wyd. II. 1926. Samolewicz-Sołtysik, Gramatyka łacińska, Składnia wyd. XV. Szczepański, Kultura klasyczna.

J. niemiecki: Jak w kl. II cz. II.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów ojczystych, cz. III.

Geografja: Lubicz-Majewski, Krótka geografja powszechna, cz. II.

Przyrodoznawstwo: Żłobicki, Wiadomości z fizyki. Duchowicz B., Zarys chemji dla gimnajów klasycznych.

Arytmetyka: Sierzputowski, Arytm. cz. IV.

Kl. IV.

Religja rz.-kat.: Jougan, Liturgika.

Religja mojż.: Dr. Bałaban, Hist. i Literatura żydowska, cz. I.

J. polski: Balicki i Maykowski, „Mówią wieki". Sienkiewicz, Ogniem i mieczem. Mickiewicz, Grażyna.

J. łaciński: Szczepański, Wypisy łacińskie, wyd. IV 1928. Szczepański i Pilch, Ćwiczenia polsko-łacińskie, wyd. II 1926. Parandowski, Mitologja, Gram. i Kult. jak w kl. III.

J. grecki: Golias M., Wstępna nauka jęz. greckiego, wyd. 2. Fiderer E. Gramatyka jęz. greckiego.

J. niemiecki: Jak w kl. II cz. III.

Historja: Dąbrowski Jan, Opowiadania z dziejów starożytnych.

Geografja: Stanisław Sobiński, Geografja Rzeczypospolitej Polskiej.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podręcznik algebry dla kl. IV, A. Łomnicki, Geometrja elem. cz. I.

Kl. V.

Religja rz.-kat. Gadowski, Historja kościoła T. I.

Religja mojż. Jak w kl. IV.

J. polski: Wojciechowski, Wypisy polskie dla szkół średnich. Mickiewicz, Pan Tadeusz. Fredro, Zemsta.

J. łaciński: Sallustius Crispus, De coniuratione Catilinae, opr. A. Rappaport, 1929. Sallustius Crispus, Bellum Ingurthinum, opr. A. Rappaport, 1929. Szczepański, Wybór mów Cycerona cz. I., wyd. III. 1927, i cz. II. wyd. III. 1930. Kruczkiewicz, Słownik łacińsko-polski. Gram. i Kult. jak w kl. III.

J. grecki: M. Golias, Wstępna nauka jęz. greck, wyd. II. 1931. Fiderer, Szkolna gramatyka jęz. greckiego, cz. I. wyd. VII. 1927. Dr. A. Bednarowski, Wybór dzieł Ksenofonta, 1929. Kultura klas. jak łać. Gram. jak w kl. IV.

J. niemiecki: Jakóbiec i Leonhardt, Deutschland und die Deutschen, cz. I. Jahner, Deutsche Gramatik 1930.

Historja: Dr. Jan Dąbrowski, Historja powszechna, tom II. Wieki średnie.

Geografja: Tadeusz Radliński, Geografja Europy.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podręcznik algebry dla kl. V. A. Łomnicki, Geometrja elem. cz. I.

Kl. VI.

Religja rz.-kat.: Gadowski, Historja kościoła T. II.

Religja mojż.: Bałaban, Historja i Literatura żydowska cz. II.

J. polski: K. Wojciechowski i J. Chrzanowski, Wypisy polskie cz. I. wyd. VI.

J. łaciński: Szczepański, Wybór z pism filozoficznych Cicerona, wyd. III. 1929. Wergiljusz, Wybór z dzieł, opr. Sinko, wyd. III. 1930. Słownik jak w klas. V. Gramatyka i Kultura jak w kl. III.

Jęz. grecki: Homer Odysseja w wyborze, wyd. St. Witkowski 1927. Homer Iljada, opr. A Rappaport 1927. Rappaport, Słownik do wyboru z pieśni Homera 1931. Kultura i gramatyka jak w kl. IV.

J. niemiecki: Jak w kl. V cz. II. Gramatyka jak w kl. V.

Historja: Czesław Nanke, 1) Historja nowożytna, 2) Wypisy do dziejów nowożytnych.

Przyrodoznawstwo: Tołwińska M., Wiadomości z anatomji i fizjologji. Domaniewski J. i Kołodziejczyk J. Podręcznik do nauki przyrody na IV kl. gimn. human. Firewicz J. i Firewiczowa J., Zbiór ćwiczeń zootomicznych dla uczniów szkół średnich.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podręcznik algebry dla kl. VI. A. Łomnicki, Geom. elem. cz. I. Wojtowicz Wł., Tablice matemat. fizycz. czterocyfrowe.

Kl. VII.

Religja rz.-kat.: Sieniatycki, Dogmatyka.

Religja mojż.: Jak w kl. VI.

J. polski: M. Kridl, Literatura polska wieku XIX. cz. II i III.

J. łaciński: Liwjusz, Dzieje rzymskie, opr. Jędrzejowski-Rappaport 1930, Sinko, Poezje Horacjusza wyd. III. 1929, Gram. jak w kl. III, Kultura słownik jak w kl. V.

Jęz. grecki: Platon, Apologja - Laches, opr Jędrzejowski-Rappaport 1927, Platon, Kryton-Rzeczpospolita, opr. Jędrzejowski-Rappaport 1927, Węclewski, Słownik grecko-polski, Kultura i gram. jak w kl. IV.

J. niemiecki: Jakóbiec, Das Deutschum cz. I. Goethe: Herman u. Dorothea (wyd. Gayczaka).

Historja: Czesław Nanke, 1) Historja nowoczesna 2) Wypisy do dziejów nowoczesnych.

Matematyka: J. Mihułowicz, Podr. algebry dla kl. VII. A. Łomnicki, Trygonometrja.

Fizyka: Tomaszewski-Kawecki, Czajkowski, cz. I.

Kl. VIII.

Religja rz.-kat.: Lubelski, Etyka.

Religja mojż.: Bałaban, Hist. i Literatura żydowska cz. III.

J. polski: M. Kridl, Literatura polska wieku XIX cz. III i następne.

J. łaciński: Tacyt, Wybór dzieł wyd. II. opr. St. Pilch 1925. Gram. jak w kl. III. Kult. klas. i słownik jak w kl. V.

J. grecki: Eurypides, Medea opr. Smolka 1912. Demostenes, Wybór mów, wyd. Wotke i Schmidt, wyd. V. 1923. Kult. i gram. jak w kl. IV. Słownik jak w kl. VII.

J. niemiecki: Jakóbiec, Das Deutschtum cz. II. Grillparzer, Sapho.

Historja: A. Sobiński, Geografja Polski. Pazdro-Bujak, Polska współczesna.

Matematyka: Jak w klasie VII.

Fizyka: Tomaszewski-Kawecki, Czajkowski cz. II.

Proped. filozofji: Sośnicki K., Zarys logiki. Witwicki Wł., Zarys psychologji.

KONKURS.

Zarząd Bursy Polskiej im. Maurycego Maciszewskiego w Tarnopolu, ul. Lelewela l. 4, ogłasza na rok szkolny 1931/32 konkurs na 48 miejsc wychowanków w bursie. Podania podpisane przez rodziców względnie opiekunów należy wnosić do Zarządu Bursy Polskiej najdalej do 30 czerwca b. r.

Do podania należy dołączyć:

1) ostatnie świadectwo szkolne,

2) zobowiązanie rodziców lub opiekunów regularnego uiszczania opłaty w wysokości 55 zł. miesięcznie,

3) wpisowe 10 zł., które będą zwrócone w razie odmownego załatwienia,

4) korespondentkę z dokładnym adresem na odpowiedź.

Podania mogą wnosić uczniowie wszystkich szkół średnich w Tarnopolu, mający przynajmniej dobre zachowanie i postęp dostateczny w nauce. Pierwszeństwo mają w równych warunkach dotychczasowi wychowankowie bursy i uczniowie gimnazjów.

Przyjęci uczniowie mają się zgłosić do bursy w towarzystwie rodziców lub opiekunów najwcześniej w przeddzień rozpoczęcia roku szkolnego i przywieźć ze sobą: 1) żelazne łóżko, 2) siennik z słomą, 3) poduszkę, 4) kołdrę, 5) własny nóż, widelec i łyżkę 5) garnuszek półlitrowy; nadto w myśl rozp. W. R. i O. P. z dnia 15 listopada 1927 r. Nr. I-20129/27 conajmniej:

1) dwie zmiany bielizny pościelowej, 2) 4 zmiany bielizny osobistej, 3) cztery ręczniki, 4) mydło, 5) grzebień, 6) szczoteczkę i proszek lub pastę do zębów, 7) kubek na wodę do ust, 8) szczoteczkę do paznokci, 9) dwie szczotki i pastę do obuwia, 10) szczotkę do ubrania, 11) pantofle nocne, 12) woreczek na brudną bieliznę.

Wszyscy wychowankowie otrzymają jednakowe nakrycia na łóżka za zwrotem 20 zł., spłacanych w 4 równych, miesięcznych ratach od 1 września b. r.

W Tarnopolu, dnia 16 czerwca 1931 r.